

Lietuvos totoriai

Nr. 5–6 (105–106)

2007 m. gegužė–birželis

ISSN 1822–2072

ŠIAME NUMERYJE:

4 Generolas majoras
Davidas Sulkievičius

4 Apdovanoti
laikraščio „Lietuvos
totoriai“ redakcijos
nariai

5 Kauno totorių
bendruomenėje
išrinktas naujas
aktyvas

6 I pasaulio azerų ir
turkų išeivių forumas

8 Subartonyse
atidarytas pirmasis
Lietuvos totorių
muziejus

9 III Балтийский
Сабантуй состоялся
в Клайпеде

13 Сабантуй в
Германии

15 Поэтеса Тамара
Трашкова

18 Muzulmańska
niedziela

24 Jokūbo
Dzienajevičiaus
dienoraštis

28 Tarptautinė mokslinė
konferencija Vilniaus
universitete

Trečiasis Baltijos šalių Sabantujus Klaipėdoje

ROZALIJA SAFIULINA

Birželio 9 d. Klaipėdoje, ant Baltijos jūros kranto, įvyko III Baltijos šalių Sabantujus. Šventę organizavo Klaipėdos totorių bendrija „Nur“ su pirmininku Fliuru Šaripovu ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga su pirmininku Adu Jakubausku.

Sabantujus... Oficialiai yra laikoma, kad tai pavasario lauko darbų pabaigos šventė. Kažkada vaikystėje mama man aiškino, jog tai yra plūgo ir žemės vestuvės. Plūgas ima į žmonas žemę, kad jiems gimtų skani duona, geros bulvės, kad žemė būtų derlinga. Tai labai romantiška totorių ir baškių šventė – Plūgo ir Žemės vestuvių diena, išlikusi nuo seniausių laikų, kai žmonės pradėjo dirbti žemę.

Bendro Baltijos šalių totorių–baškių bendruomenių Sabantujaus iniciatoriai

(Nukelta į 2-a psl.)

Subartonyse atidarytas pirmasis Lietuvos totorių muziejus

DIANA ZUBAVIČIENĖ

Birželio 16 dienos popietę erdvią bei svetingą Liusės ir Vlodo Gaidukevičių sodyboje vykęs renginys, sukvietęs gausų bei jaukiai šurmuliuojantį lietuvių, totorių, turkų ir net azerbaidžan-

Tarp eksponatų Rožytės Jablonskaitės lopšelis

niečių būrį, nebuvo atsitiktinis – šiemet sukanka lygiai 610 metų, kai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto kvietimu apsigyveno totoriai iš Aukso Ordos ir Krymo.

Idėja įkurti Lietuvos totorių etnografijos, kultūros ir buities muziejų nuosavoje sodyboje Subartonyse veikliajai Lietuvos totorių Varėnos rajono bendruomenės pirmininkei Liusei Gaidukevičienei gimė neilgai trukus po to, kai būtent jos entuziazmu ir rūpesčiu ši bendruomenė su dešimčia narių buvo oficialiai įregistruota 2005-ųjų pabaigoje.

Ilgiau nei pusę tūkstantmečio ir net, kaip manoma, nuo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino laikų Lietuvoje gyvenantys totoriai iki šiol išsaugojo savo religiją islamą ir protėvių kultūros paveldą, tačiau pastaruoju metu neturėjo atskiro etnografijos, kultūros bei buities muziejaus, išskyrus pernai atidarytą ekspoziciją Trakų pilies muziejuje, dabar tebevykstančią parodą „Lietuvos totoriai kariai“ Karo muziejuje Kaune bei

(Nukelta į 8-a psl.)

Trečiasis Baltijos šalių Sabantujus Klaipėdoje

(Atkelta iš 1-o psl.)

buvo Rygos totoriai, kurie pirmą kartą šią šventę surengė 1991 m. Latvijos universiteto stadione. Pernai Rygoje įvyko II Baltijos Sabantujus, kuriame dalyvavo apie 600 žmonių iš Latvijos, Lietuvos, Estijos, Rusijos.

III Baltijos Sabantujus suvienijo Lietuvos, Latvijos, Estijos totorius, taip pat naujus dalyvius – Baltarusijos, Lenkijos, Vokietijos totorius. Iš viso atvyko apie 1000 žmonių. Tokio žmonių skaičiaus niekada nematė vaikų poilsio stovykla „Pasaka“, kurioje vyko šventė. Vien tik iš Vilniaus atvyko apie 120 dalyvių.

Tradicškai Sabantujus prasidėjo sveikinimo kalbomis. Jas pasakė Vatikano nuncijus Lietuvoje Peteris Stephanas Zurbrigggenas, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė Vaida Juškauskaitė, Pasaulinio totorių kongreso vykdomojo komiteto Ryšių su artimuoju ir tolimuoju užsieniu skyriaus viršininkas Rustemas Gainetdinovas, Lietuvos Respublikos Seimo narys Vaclavas Stankevičius, Klaipėdos meras Rimantas Taraškevičius, Rusijos Federacijos generalinis konsulas Klaipėdoje Leonidas Basninas, Rusijos ambasados Lietuvoje patarėja kultūros klausimais Tatjana Šlyčkova, Lietuvos ir kitų šalių Sabantujaus dalyvių totorių bendruomenių atstovai.

Po sveikinimo žodžių buvo iškilmingai pakelta Sabantujaus vėliava ir prasidėjo koncertai bei varžybos.

Žiūrovus pradžiugino totorių folkloro ansamblių „Leisan“ iš Klaipėdos, „Alije“ iš Vilniaus, „Miras“ iš Visagino, lietuvių šokių kolektyvo „Vėtra“, rusų bendrijos „Lada“ šokių kolektyvo „Densi“, baltarusių bendrijos ansamblio „Kupalinka“, ukrainiečių tradicinės kultūros klubo „Prosvit“, Klaipėdos čigonų bendrijos „Paše jak“, šokių kolektyvo „Kar-

Sabantujaus dalyvius sveikina Rusijos ambasados patarėja kultūros klausimams Tatjana Slyčkova

uselė“ pasirodymai.

Labai didelį išpūdį Sabantujaus dalyviams paliko Tatarstano Respublikos Valstybinis folkloro muzikos ansamblis. Tai jaunas, tačiau spėjęs pelnyti žiūrovų simpatijas kolektyvas. Jo meno vadovas Tatarstano Respublikos liaudies artistas Aidaras Faizrachmanovas, baletmeisterė – Tatarstano nusipelnusi artistė Chalisė Šarapova, muzikos vadovas – Galielis Nijazovas. Ansamblis koncertavo ne tik daugelyje Rusijos miestų, bet ir Ukrainoje, Vokietijoje, Austrijoje, Lenkijoje, Turkijoje, Suomijoje, visur propaguodamas puikų totorių liaudies meną. Jauni artistai parodė, kad moka nuostabiai dainuoti, šokti ir groti įvairiais liaudies instrumentais.

Tuo pačiu laiku kaip ir koncertas vyko tradiciniai konkursai, varžybos.

Ypatingo žiūrovų susidomėjimo sulaukė nacionalinės imtynės „kureš“, svarsčių

Vatikano nuncijus Lietuvoje Peteris Stephanas Zurbrigggenas susidomėjęs stebėjo visą Sabantujaus programą

kilnojimas, bėgimas su maišais ir kt.

Svarsčių kilnojimo varžybas laimėjo Dragūnų mokomojo bataliono tarnautojas Ramūnas Valčiukas, iškėlęs svarsčius 131 kartą. Absoliučiu imtynių čempionu tapo Artūras Jankauskas. Jam buvo įteiktas pagrindinis prizas – gyvas avinas, kurį stipruolis čia pat pagal tradiciją pakėlė ir užsimetė ant pečių, dar kartą parodydamas, koks jis galingas ir vikrus. Varžyboms teisėjavo Pasaulinio totorių kongreso vykdomojo komiteto pirmininko patarėjas sporto reikalams, garsus praeityje imtynininkas Ilgizas Mingazovas.

O kokį skanų plovą paruošė Lietuvos krašto apsaugos ministerijos Dragūnų mokomojo bataliono atstovai! Atvažiavo pati tikriausia lauko virtuvė. Malonios karių uniformomis apsirengusios moterys dėjo į lėkštes rytietišką plovą ir pilstė stiprią aromatingą arbatą. Kaip minėta, Sabantujaus dalyvių buvo tiek daug, kad plovo, paruošto kareivių pulkui, neužteko visiems. Priežastis paprasta. Kai kuriems

Sabantujaus dalyvius sveikina Adas Jakubauskas

Susižavėję žiūrovai stebėjo koncertuojančius ansamblius

Pasaulinio totorių kongreso Ryšių su artimuoju ir tolimuoju užsieniu skyriaus viršininkas Rustemas Gainetdinovas apdovanoja LTBS pirmininką dr. Adą Jakubauską

Klaipėdiečių totorių vaikai vaišino susirinkusius Sabantujaus dalyvius totoriškais skanėstais - čiak-čiak ir šimtalapiais

Koncertuoja Tatarstano Respublikos Valstybinio folkloro muzikos ansamblio artistai

Kureš imtynių nugalėtojas Artūras Jankauskas su prizų - iškeltų gyvų avinų bei būrelių gerbėjų

Šventės pabaigoje Sabantujaus estafetę 2008 metams perėmė Lenkijos Gdansko miesto atstovai

šventės dalyviams plovas taip patiko, kad jie po du – tris kartus stoji į eilę ir gavo virš normos skanaus ir sotaus patiekalo.

Tačiau kam neužteko plovo, galėjo prie išpūdingos palapinės, ant kurios puikavosi „Švyturio“ firmos reklama, pasivaišinti šaltu alumi ir užkanda.

Po koncertų ir varžybų prasidėjo šokiai, pavakary – diskoteka. Buvo labai daug jaunimo, vaikų. Ypač nustebino jaunimo

mokėjimas šokti liaudies ir šiuolaikinius šokius.

Sabantujaus metu buvo saulėta ir karšta. Kitą dieną Girulių pliažas buvo tarsi nusėtas žmonių. Daug jaunimo, suaugusių ir pagyvenusių žmonių – šventės dalyvių pasiliko pailsėti, pasidėginti ir pasimaudyti jūroje. Už nedidelę kainą jie buvo apgyvendinti „Žuvėdros“ poilsio stovykloje, prie pat jūros.

Šventė baigėsi. Liūdna buvo skirtis. Naujos pažintys, karšti pažadai susitikti kitoje šventėje. Kitas Baltijos Sabantujus įvyks Lenkijoje, Gdanske. Sabantujaus vėliava buvo perduota Lenkijos totorių sąjungos pirmininko pavaduotojui Jerzy Szahuniewiczui. Kantriai lauksime kitų Plūgo ir Žemės vestuvių ant puikaus Baltijos jūros lenkų kranto.

Fotografavo Ernestas Jakubauskas

Generolas majoras Davidas Sulkievičius

Straipsnių ciklas parengtas pasiremiant Jakovo Grišino ir Damiro Šarafutdinovo knyga „Ištikimi tėvynės sūnūs“, išleista Kazanėje 2001 metais.

Davidas Sulkievičius gimė 1855 metų rugsėjo 15 dieną Vilniaus gubernijoje, dvarininkų šeimoje. Mokėsi Maskvos 2-oje karinėje gimnazijoje, kurioje baigė 5 klases. Vėliau savanoriškai nuėjo tarnauti puskarininkiu į 17-ąjį šaulių batalioną. Iš ten buvo komandiruotas į Vilniaus pėstininkų-junkerių mokyklą. Tarnaudamas čia tapo portupėjos junkeriu.

Baigęs mokslus antruoju atskyriu jis gavo praporščiko laipsnį ir buvo išsiųstas į savo batalioną teismo raštvedžiu (1876 m.). Vėliau siunčiamas į mokomąjį pėstininkų batalioną. Ten jam suteikiamas paporučikio laipsnis (1878 m.).

Grįžęs atgal į 17-ąjį pėstininkų batalioną pradeda vadovauti ginklų parkui.

Po metų (1879) buvo paaukštintas iki poručiko, taip pat gavo karinį prizą už puikų šaudymą. 1880 m. D. Sulkievičius pradėjo vadovauti kuopai. Už pasižymėjimą tarnyboje jam suteiktas štabskapitono laipsnis.

1884 metais jis išrenkamas kandidatu į karininkų tarpusavio pagalbos komisiją, karininkų susirinkimo komiteto nariu, karininkų bendruomenės teismo nariu. Tų pat metų rugsėjį jį komandiruoja į Marijampolės apygardos karo vado valdybą „praktiškai susipažinti su karo vado pareigomis“. Spalį jis komandiruojamas į ypatingąją Kontrolės komisiją prie 2-ojo armijos korpuso štabo, kur laiko egzaminus apygardos karo vado

pareigoms užimti. Davidas Sulkievičius juos išlaikė puikiai, gavo tai liudijantį dokumentą.

1895 metais jis paaukštintas iki palkininkio ir perkeliamas į 20-ąjį šaulių pulką. Jame Sulkievičiui patikima vadovauti batalionui. Be to, kaip ir anksčiau, Sulkievičius įtraukiamas į pulko teismo bei savitarpio pagalbos komisijos veiklą.

1897 metais jis perkeliamas į 17-ąjį šaulių pulką, kur 1-ojo bataliono vadu išbūna iki 1902 metų. Per šį laiką D. Sulkievičiui patikima būti pulko karininkų teismo nariu ir pirmininku, karininkų susirinkimo vykdomojo komiteto pirmininku, karininkų savitarpio kasos komiteto pirmininku, mokomosios komandos prižiūrėtoju. Jis apdovanojamas šv. Stanislavo 2-ojo laipsnio ordinu, imperatoriškuoju prizą už puikų šaudymą.

1901 metų spalį D. Sulkievičius paliko batalioną ir pradėjo vadovauti pulko ūkinei daliai.

Nuo 1902 metų D. Sulkievičius pradėjo tarnybą apygardos karo vadu Kniažinsko (1902-1903 m.), Vilkmergės (1903-1905 m.), Šiaulių (nuo 1905 metų rugsėjo 10 d.) apygardose. 1907 metais apdovanojamas šv. Anos 2-ojo laipsnio ordinu, po metų už puikią tarnybą tampa pulkininku, paskiriamas Menzelsko apygardos karo vadu, tačiau po savaitės ateina paskyrimas į kitą vietą –

Jefremovą. Pareigos liko nepakitusios.

Čia D. Sulkievičius išbūna beveik dvejus metus. 1910 metų sausį jis parašo prašymą imperatoriui, kuriame praneša, kad dėl šeimyninių aplinkybių neturi galimybės toliau tarnauti, todėl prašo jį atleisti iš tarnybos paaukštinant iki kito laipsnio, apdovanojant munduru ir visu pensionu.

Kovo 5 dieną Smolensko vietinės brigados vadas kreipiasi su prašymu dėl D. Sulkievičiaus „paaukštinimo iki generolo majoro laipsnio, atleidžiant nuo tarnybos, su priskyrimu į nereguliariąją šauktinę kariuomenę (Vilniaus gubernijoje), apdovanojant munduru ir 2150 rublių pensija (iš izdo 860 rublių, už atitarnautus metus ir emeritūra – 1290 rublių iš Vilniaus gubernijos izdo)“.

Maskvos karinės apygardos vadas kavalerijos generolas Plevė palaikė šį prašymą ir savo ruožtu kreipėsi dėl Sulkievičiaus į Karo ministrą.

Aukščiausias įsakymas dėl Jefremovo apygardos karo vado prašymo patenkimo pasirodė 1910 metų balandžio 30 dieną. Būdamas 54 metų D. Sulkievičius tampa generolu majoru, gauna mundurą ir anksčiau minėtą pensiją.

D. Sulkievičius buvo vedęs pulkininko Sobolevskio dukterį Feliciją Osipovną. Jiems gimė du sūnūs: Konstantinas (1888 m.) ir Levas (1897 m.). Visi išpažino Islamą.

Iš rusų kalbos vertė Ernestas Jakubauskas

Apdovanoti laikraščio „Lietuvos totoriai“ redakcijos nariai

2007 m. gegužės 8 d., minint Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną, Tautinių bendrijų namuose Vilniuje buvo apdovanoti laikraščio „Lietuvos totoriai“ redaktorių kolegijos nariai. Vyriausiasis redaktorius dr. Galimas Sitdykovas už ilgametę ir nuosirdžią visuomeninę veiklą, puoselėjant tautinių mažumų kultūrą ir tradicijas, bei Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos mėnraščio „Lietuvos totoriai“ jubiliejinio 100-ojo numerio proga buvo apdovanotas Tautinių mažumų ir išeivijos departamento Garbės aukso ženklą „Už nuopelnus“. Departamento padėkos raštais buvo apdovanoti mėnraščio atsakingasis sekretorius dr. Jonas Ridzvanavičius, lietuvių kalbos redaktorė dr. Jūratė Čirūnaitė, vienas iš laikraščio rėmėjų Alijus

Aleksandrovičius.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas priminė susirinkusiems Tautinių bendrijų tarybos nariams ir svečiams laikraščio „Lietuvos totoriai“ atsiradimo aplinkybes. Jis savo ruožtu LTBS padėkos raštais apdovanojo laikraščiu daug nusipelnčius žmones: Alvidą Gedaminskiene, Vilių Mikulėną, Tatjaną Čachorovską, Ernestą Jakubauską, Fatimą Buinovską, dr. Galiną Miškinienę. Į renginį negalėję atvykti buvusio Šalčininkų rajono „Šalčios“ laikraščio darbuotojai, pirmųjų penkių mėnraščio numerių redaktoriai Rimantė Jurgienė, Ana Krikščiūnienė, Vanda Kerienė, Jolanta Bogdzevič, Edmundas Gotoveckis bus atskirai pagerbti rugsėjo

mėn. Šalčininkuose.

Susirinkusiems sveikinimo žodžius tarė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie LR Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas, Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė, Azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs. Visi kalbėjusieji pasidžiaugė, kad Lietuvos totorių bendruomenė sugeba leisti leidinį, vienijantį visą Lietuvos totorių bendruomenę. Keletas žymiai gausesnių tautinių mažumų organizacijų neturi savo mėnraščio, todėl, kalbėjusių nuomone, mėnraščio „Lietuvos totoriai“ leidimas yra išskirtinės svarbos reikalas, turintis išliekamąją vertę ir ateinančioms kartoms papasakosiantis apie Lietuvos totorių

bendruomenės gyvenimą XX a. pabaigoje ir XXI a. pradžioje. Visi pasisakiusieji linkėjo, kad laikraštis eitų dar ilgus metus ir vienytų kuo didesnę skaitytojų būrį.

Atsakomąją kalbą laikraščio „Lietuvos totoriai“ redakcijos vardu tarė vyriausiasis redaktorius dr. Galimas Sitdykovas. Jis padėkojo departamento generaliniam direktoriui už aukštą redakcijos darbo įvertinimą ir pažadėjo toliau gerinti laikraščio kokybę, didinti publikuojamų straipsnių įvairovę. Jis pasidžiaugė, kad dvyliktaisiais leidimo metais laikraštis vėl tapo trikalbis, vienijantis visus senosios LDK totorius ir yra pagrindinis atgimstančios Lietuvos totorių bendruomenės informacijos šaltinis. Jis

padėkojo visiems su laikraščio leidimu susijusiems žmonėms, kurie geranoriškai dirba laikraščio ir bendruomenės labui.

G. Sitdykovas pabrėžė, jog labai gaila, kad ne laiku šį pasaulį paliko doc. dr. Romualdas Makaveckas, vienas iš laikraščio iniciatorių ir steigėjų, iškilus žmogus, atiduodavęs Lietuvos totorių bendruomenei visą savo energiją ir žinias, didelis eruditas, plataus akiračio mokslininkas ir savo tautos patriotas. Šio žmogaus netektis – skaudus smūgis visai bendruomenei.

Galimo Sitdykovo žodžiais tariant, LTBS vadovybei, redakcijos nariams malonu žinoti, kad laikraštis laukiamas ir mėgstamas bendruomenės narių, jis

mielai skaitomas, jo atskiri numeriai susegami ir saugomi, kad juo domisi Lietuvos bibliotekos ir atskiri žmonės, mokslininkai, prijaučiantys Lietuvos totorių bendruomenei ir jos kultūrai. O tai teikia didžiausią malonumą ir norą toliau leisti laikraštį.

Po oficialiosios dalies visi susirinkusieji buvo pakviesti pasivaišinti tradiciniu totorišku šimtalapiu ir šaltaisiais užkandžiais. Apie renginį laidą sukūrė LTV tautinių mažumų redakcija „Labas“. Ji per Lietuvos televizijos pirmąją programą bus rodoma 2007 m. rugsėjo

“LT” informacija

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Antanas Petrauskas apdovanoja laikraščio vyriausiąją redaktorių Galimą Sitdykovą ir atsakingąjį sekretorių Joną Ridzvanavičių.

KAUNO TOTORIŲ BENDRUOMENĖJE IŠRINKTAS NAUJAS AKTYVAS

RENATAS GAINULINAS

Birželio 1 dieną Kauno įvairių tautų kultūrų centre įvyko miesto totorių bendruomenės ataskaitinis – rinkiminis susirinkimas.

Vadinkime reiškinius jų pačių vardais – praėjusiame susirinkime Kauno totorių bendruomenės pirmininko ir tarybos rinkimai įvyko be reikiamo pasirengimo, stichiškai. Tuomet išrinkta bendruomenės vadovybė pasirodė esanti nepajėgi vykdyti savo funkcijas.

Savaime suprantama, kad šiame susirinkime ataskaitą turėjo pateikti anksčiau išrinktas pirmininkas. Dėl šeimyninių aplinkybių ar kokių kitų priežasčių jis negalėjo atvykti į susirinkimą, be to, jam ir nebuvo apie ką šnekėti. Tačiau, pabrėžiu, čia nėra jo kaltės.

Savotišką ataskaitą apie renginius, vykusius Kaune, pateikė musulmonų religinės bendruomenės pirmininkas, Kauno mečetės imamas Romas Jakubauskas. Nepaisant

komiteto pasyvumo, gyvenimas nestovėjo vietoje. Kauno totoriai pagal galimybes dalyvavo renginiuose, vykusiųose Vilniuje ir kituose miestuose.

Paskutiniuoju metu ypač aktuali klausimu tapo naujo bendruomenės pirmininko ir tarybos rinkimai. Apie tai susirinkime kalbėjo ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas Adas Jakubauskas.

Kai žodis buvo suteiktas vyriausiajam laikraščio „Lietuvos totoriai“ redaktoriui Galimui Sitdykovui, jis be ilgų užangų pasiūlė į Kauno totorių bendruomenės pirmininko postą išrinkti Kęstutį Šafranavičių. Kęstutis – verslininkas. Jis kilęs iš mišrios šeimos: mama – totorė Felicija Bagdanavičiūtė, tėvas – lietuvis Petras Šafranavičius. Įdomi detalė: iki XVIII a. Šafranavičiai buvo totorių giminė ir tik vėliau jie ėmė laikyti save lietuviais.

Dar susirinkimo išvakarėse K. Šafranavičius bendravo su A. Jakubausku, J. Ridzvanavičiumi, G. Sitdykovu, kitais žmonė-

mis, aptarė savo dalyvavimo totorių bendruomenės gyvenime motyvą ir galimybes. Gavęs proga tarti žodį K. Šafranavičius išdėstė savo ketinimus, suformulavo pagrindinius programinius uždavinius, išreiškė norą juos realizuoti, jei bus išrinktas pirmininku.

Didžioji dauguma susirinkimo dalyvių išreiškė palaikymą K. Šafranavičiaus kandidatūrai, ir jis beveik vienbalsiai, vienam dalyviui susilaikius, buvo išrinktas Kauno totorių bendruomenės pirmininku.

Į miesto totorių bendruomenės tarybą išrinkti Lilija Asanavičienė, Danielius Dzenajevičius, Jonas Ridzvanavičius (jaunesnysis), Gediminas Liubinskas, Radikas Mažitovas.

Į revizijos komisiją, tradiciškai susidedančią iš trijų žmonių, išrinktos Marytė Milkamanavičienė, Rožytė Sitdykoviėnė, Elena Jakubauskienė.

Beliėka naujam Kauno totorių bendruomenės aktyvui palinkėti vaisingo, kūrybinio darbo.

I pasaulio azerų ir turkų išeivijos organizacijų vadovų forumas

MAHIRAS GAMZAJEVAS

Azerbaidžaniečių ir turkų išeivijos organizacijų vadovų forume dalyvavo 513 delegatų ir svečių iš 48 pasaulio valstybių. Didžiausios delegacijos atvyko iš Turkijos, Vokietijos, JAV, Rusijos, Ukrainos, Švedijos, Olandijos, Rumunijos, Norvegijos. 23 delegatai atstovavo Irako tiurkų, 14 – tiurkų meschetų, 5 - Šiaurės Kipro turkų bendruomenėms. Kartu su Azerbaidžano ir Turkijos vyriausybių bei parlamentų nariais Forume dalyvavo Latvijos, Estijos, Lietuvos, Ukrainos, Liuksemburgo, Bulgarijos, Kazachstano, Kirgizstano, Uzbekistano parlamentų ir vyriausybių atstovai.

Lietuvai šiame Forume atstovavo Seimo Pirmininko pavaduotojas Gintaras Steponavičius, Prezidento patarėja dr. Halina Kobeckaitė (ji atstovavo ir tiurkiškajai Lietuvos karaimų bendruomenei), Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas, užsienio reikalų ministro pavaduotojas Darius Jurgelevičius. Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijai atstovavo jos pirmininkas Mahiras Gamzajevs ir valdybos narė Adilė Efendi. Į Forumą buvo pakviestas ir kitos tiurkiškos bendruomenės atstovas – Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

Forumo išvakarėse įvyko Azerbaidžano Užsienio reikalų ir Ekonominės plėtros ministerijų organizuotas renginys: „Azerbaidžanas šiandien ir rytoj“ kuriame dalyvavo ir Lietuvos Respublikos delegaci-

Kalba Azerbaidžano Respublikos Prezidentas Ilhamas Alijevas

ja. Šiame susitikime buvo kalbama apie Azerbaidžano iniciatyvą Pietų Kaukazo regione įgyvendinti ekonominius projektus ir apie Azerbaidžano ekonomikos pasiekimus. Dalyviai buvo išsamiai informuoti apie sudarytas sąlygas investicijoms ir kitų šalių įmonių galimybes dirbti Azerbaidžane.

Šio susitikimo metu įvyko dr. H. Kobeckaitės ir A. Petrausko pokalbiai su Azerbaidžano Respublikos užsienio reikalų ir ekonominės plėtros ministrais Elmara Mamedjarovu ir Heidarą Babajevu. Prieš prasidedant Forumui, delegatai ir dalyviai aplankė Garbės alėją ir padėjo gėlių ant buvusio valstybės vadovo Heidarą Alijevo bei už Azerbaidžano nepriklausomybę žuvusiųjų kapų.

Forumas prasidėjo Prezidento H. Alijevo

Kalba Turkijos Respublikos Ministras Pirmininkas R. Erdoganas

vardu pavadintuose Respublikos rūmuose. Buvo pademonstruotas trumpas filmas „Tiurkų pasaulio vienybė“. Po to kalbėjo Azerbaidžano Respublikos Prezidentas Ilhamas Alijevas, Turkijos Respublikos Ministras Pirmininkas Radžabas Tajibas Erdoganas ir Šiaurės Kipro lyderis Mehmetas Ali Teliatas. Sveikinimo žodžiais į Forumo dalyvius kreipėsi Kazachstano ambasadorius prie UNESCO rašytojas Olžasas Suleimenovas, Uzbekistano Respublikos internacionalinio kultūros centro direktorius Nasridinas Muhammadijevs, Latvijos Respublikos visuomenės integracijos ministras Oskaras Kastenąs, Kirgizstano Respublikos Prezidento patarėjas Bolodtbekas Šamsijevs, Estijos Respublikos tautinių santykių ministras Paulas Erikas Rummo. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko Gedimino Kirkilo sveikinimo raštą Forumo dalyviams lietuvių ir rusų kalbomis perskaitė A. Petrauskas (sveikinimo tekstas spausdinamas žemiau).

Vėliau Forumas savo darbą tęsė viešbučio „Park inn“, kuriame buvo apgyvendinta ir Lietuvos delegacija, konferencijų salėje. Į dalyvius kreipėsi Liuksemburgo Parlamento deputatas Žaklvas Henkesas, Turkijos Milli Medžliso deputatas Dursunas Akdemiras. Kalbėjo ir mūsų delegacijos nariai G. Steponavičius, H. Kobeckaitė, A. Petrauskas. Forume kalbas sakė Makedonijos, Ukrainos, JAV, Rusijos ir kitų šalių tiurkų bendruomenių vadovai.

Po svarstymo Forumas priėmė Azerbaidžaniečių ir turkų išeivijos organizacijų bendros veiklos strategiją, „Baku deklaraciją“, „Kreipimąsi į tiurkų tautas“, „Kreipimąsi dėl Armėnijos ir Azerbaidžano bei Kalnų Karabacho konflikto į pasaulio

LTBS pirmininkas dr. Adas Jakubauskas, vienas Krymo totorių lyderių, Ukrainos Aukščiausiosios Rados deputatas Refatas Čubarovas, LR Prezidento patarėja, dr. Halina Kobeckaitė, Krymo totorių Medžliso pirmininkas, Ukrainos Aukščiausiosios Rados deputatas Mustafa Džemiliovas

Forume kalba Lietuvos Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Antanas Petrauskas

visuomenę, tarptautines organizacijas, užsienio valstybių parlamentus, valstybių ir vyriausybės vadovus“ bei deklaraciją, susijusią su 1915 metų įvykiais Turkijos teritorijoje.

Buvo išrinkta ir patvirtinta Pasaulio azerbaidžaniečių ir turkų išeivijos organizacijų koordinacinė taryba, į kurią buvo išrinktas ir Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs.

Vakare Azerbaidžano Respublikos Prezidentas Ilhamas Alijevas Forumo delegatams ir svečiams „Giuliuštano“ rūmuose surengė oficialų priėmimą, kuriame dalyvavo ir Turkijos Respublikos Ministras Pirmininkas R.T. Erdoganas bei Šiaurės Kipro lyderis M.A.Teliatas su žmonėmis. Priėmime kalbėjo AR Prezidentas Ilhamas Alijevas, vyko Azerbaidžano tautinių šokių ir dainų atlikėjų koncertas.

Pasibaigus Forumui, Baku įvyko II Europos azerbaidžaniečių kongreso su-

važiavimas, kuriame dalyvavo 139 delegatai iš daugiau nei 30 Europos šalių, atstovaujančių 84 azerbaidžaniečių išeivijos organizacijoms.

Europos azerbaidžaniečių kongreso prezidentas Baheddinas Kaja perskaitė atskaitinį pranešimą. Suvažiavime buvo aptarti ir priimti svarbūs dokumentai, susiję su tolesne Europos šalyse veikiančių azerbaidžaniečių bendrijų veikla, buvo išspręsti organizaciniai klausimai, išrinktas naujas Kongreso prezidentas, kuriuo tapo Rusijos azerbaidžaniečių kongreso viceprezidentas Natikas Agamirovas. Išrinktas Kongreso pirmasis viceprezidentas ir viceprezidentai, atstovaujantys kiekvienai šaliai. Buvo išrinkta Centrinė taryba ir Vykdomasis komitetas iš 27 narių. Vienu iš Europos azerbaidžaniečių kongreso viceprezidentų buvo patvirtintas Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs.

Suvažiavimo metu H. Kobeckaitei buvo įteikta Europos azerbaidžaniečių kongreso Gobustan premija už nuopelnus turkų kultūrai ir jos sklaidai.

Atsiradus laisvai valandėlei, Lietuvos Respublikos delegacijos nariai nepraleido progos apsilankyti Baku senamiestyje, apžiūrėti istorines vietas bei architektūros paminklus, užsukti į liaudies meistrų dirbtuves, užsukti į rytietišką turgų, pasigėrėti įvairiaspalviais kilimais, paragauti arbatos bei rytietišku skanėstu Baku senamiesčio užėigose, įrengtose iš Rytų į Vakarus ėjusio šilko kelio karavanų

Adas Jakubauskas ir Mahiras Gamzajevs prie buvusių Azerbaidžano Demokratinės Respublikos parlamento rūmų, kuriuose 1918 metais dirbo grupė Lietuvos totorių, vadovaujamų žinomo visuomenės veikėjo Leono Kryčinskio

poilsiavietėse. Apžiūrėjome pastatus, istoriškai susijusius su lietuvių veikėjų ir išeivių iš Lietuvos vardais.

Vakare Azerbaidžano Valstybinio komiteto išeivijos reikalams pirmininkas Nazimas Ibrahimovas svečių namuose „Izmir“ surengė iškilmingą priėmimą, kurio metu įvyko ir įspūdingas meno meistrų koncertas. Kitą dieną Lietuvos Respublikos delegacija per Vieną grįžo į Vilnių.

Lietuvos Respublikos ministro pirmininko Gedimino Kirkilo sveikinimo raštas I pasaulio azerų ir turkų išeivijos forumui

Gerbiamas Prezidente, ponios ir ponai,

Nuoširdžiai sveikinu Pasaulio azerbaidžaniečių ir turkų išeivijos organizacijų vadovų forumo dalyvius ir svečius. Linkiu azerbaidžaniečių tautai ir valstybei gerovės, stabilumo, saugumo ir klestėjimo. Esu įsitikinęs, kad, nepaisant atstumo tarp mūsų šalių, Lietuvos ir Azerbaidžano ryšiai ateityje taps dar dinamiškesni ir įvairiapusiškesni.

Mūsų šalies žmonės, skirtingus savo kalba, religija, tradicijomis, jungia Lietuvos valstybė, vienija bendras tikslas - demokratinės visuomenės stiprinimas. Visais laikais Lietuvai buvo svarbu išsaugoti savo tautinių mažumų tapatumą, užtikrinti tarptautinių santykių darną. Ir šiandien šalyje gyvuoja turkų etninės bendrijos - totoriai ir karaimai, šaknėmis ir siela daugiau kaip 600 metų įaugę į Lietuvos žemę. Malonu pažymėti, kad Atgimimo pradžioje susikūrusi Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija aktyviai prisidėjo prie to, kad Lietuva atkurtų Nepriklausomybę ir sugrįžtų į demokratinę Europos valstybių šeimą.

Tikiu, kad šis forumas sutelks Lietuvos turkų bendrijas bendrai veiklai, skatins toliau išsaugoti savo tautines vertybes, turtindamas Lietuvos kultūrą, padidins šių bendrijų vaidmenį šalies pilietinės visuomenės raidos procesuose ir ties naujus bendravimo tiltus tarp jų istorinių Tėvynių ir Europos Sąjungos.

Linkiu šiam forumui sėkmingo darbo, o azerbaidžaniečių ir turkų išeivijai - naujų kūrybinių sumanymų, pasiryžimo tęsti pradėtus darbus. Tegul gimtoji kalba, turkų kultūra Jums visada lieka dvasios stiprybės ir vienybės šaltinis.

Pagarbiai,

Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas
Gediminas Kirkilas

Lietuvos delegacijos nariai Adas Jakubauskas, Antanas Petrauskas, Mahiras Gamzajevs Baku senamiestyje

Subartonyse atidarytas pirmasis Lietuvos totorių muziejus

(Atkelta iš 1-o psl.)

pavienių entuziastų surinktus eksponatus.

Kaip „Merkio kraštui“ yra pasakojusi ponija Liusė, jos idėja įkurti Lietuvos totorių muziejų savo namuose gal būtų taip ir užgesusi, jei ne, pirmiausia, jos šeimos, taip pat – tautiečių parama bei atsidavimas. Po trupinėlių, po skiautele, po daiktelių, po pinigėlių ar po vertingą specialistų patarimą buvo lipdoma ši Lietuvos totorių kultūros salelė, nes, kaip sakė ponija Liusė, „atkurti mūsų istoriją reikėjo ir vertėjo“. Tuo tikslu Gaidukevičių šeima net maksimaliai apribojo išlaidas nuosavam ūkiui puoselėti, didžiąją dalį pajamų skirdama būsimajam muziejui.

Tad nenuostabu, kad pirmojo privataus Lietuvos totorių muziejaus atidarymas atokiame Subartonių kaime sudomino ne tik Vilniaus, Kauno, Alytaus apskričių totorių bendruomenių vadovus, vietos lietuvius, bet ir musulmoniškų šalių – Turkijos ambasados Lietuvoje bei Azerbaidžano bendruomenės Lietuvoje – atstovus.

Karštą šeštadienio popietę erdviame Gaidukevičių sodybos kieme gausiai šurmuliavo ne tik įvairaus amžiaus totoriai su šeimomis, bet ir lietuviai: tautiškais drabužiais pasipuošęs Vilkiautičio kaimo etnografinis ansamblis bei Varėnos kultūros centro pagyvenusių šokėjų kolektyvas „Kadagys“, taip pat Merkinės seniūnas Gintautas Tebėra, čia pat kitapus kelio esančio Vinco Krėvės-Micėvičiaus muziejaus direktorė Evelina Buržinskienė, Merkinės kraštotyros muziejaus direktorė Aldona Raugalaitė, Gaidukevičių mylimi kaimynai Ciūniai, Subartonių kaimo bendruomenės ir Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos atstovai, Vilniaus Senjorų klubo pirmininkė Lina Baranauskienė. Jie visi daina, šokiu ar žodžiu vėliau pasveikins naujo kultūros židinio – Lietuvos totorių muziejaus

Koncertuoja etnografinis ansamblis

– atsiradimą mūsų rajone.

Ši naujai įsikūrusi muziejų greta nuo seno veikiančio Vinco Krėvės-Micėvičiaus muziejaus kaip lietuvių ir totorių gražaus sugyvenimo sintezę pabrėš Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė doc. dr. Galina Miškinienė bei Azerbaidžano bendruomenės Lietuvoje atstovas Mahiras Gamzajevs, padovanojęs naujam muziejui senovinių fotografijų.

Šiltų žodžių savo brangiesiems tautiečiams bei svečiams nepagailės ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos buvęs ilgametis pirmininkas, žurnalistas Mensaidas Bairraševskis, pasidžiaugęs, kad Lietuvoje veikia 4 mečetės bei totorių sekmadieninė mokykla vaikams, o „Lietuva, Tėvynė mūsų – šitiek metų! – yra ir totorių Tėvynė“.

Turkijos ambasados Lietuvoje patarėjas religijos klausimais Mechmedas Eminas patvirtins, kad „jei tauta turi savo religiją ir kultūrą – tokia tauta niekada nemiršta“, bei vėliau kiekvienam pageidaujančiam kuo nuoširdžiausiai aiškins

naujajame muziejuje esančio itin vertingo senovinio eksponato – ranka užrašyto Korano arabų kalba – eilutes...

Bet prieš tai, pačioje renginio pradžioje, sodybos ir muziejaus šeimininkė ponija Liusė pristatys susirinkusiems musulmonų šventiką – muftijų Romualdą Krinickį – ir paragins renginio dalyvius musulmonus tradiciškai kartu pasimelsti. Po to Alytaus totorių bendrijos pirmininko pavaduotojas Jokūbas Aleksandravičius su žmona Rože iškilmingai atidarys muziejų, dar po to Lietuvos totorių šokių ir dainų ansamblio „Alije“ (vadovas – Aleksandras Melechas) liaunos jaunutės šokėjos žibančiais rytietiškais kostiumais gracingai suksis ant lietuviško kiemo vejų, o dar po to besišypsančios rytietiškos broužų moterys iš lietuviškos erdvios trobos neš pilnus padėklus su totorių nacionalinės virtuvės gardumynais ir dėlios juos kieme ant baltai dengtų stalų, šventiškai nuteikiančių, beje, tiek lietuvių, tiek totoriaus akį...

Autorės nuotraukos

Atidarymo metu Liusė Gaidukevičienė sveikina Merkinės seniūnijos atstovai

Muziejaus atidarymo juostelę nutraukia Alytaus totorių bendruomenės pirmininko pavaduotojas Jokūbas Aleksandravičius

Лейсанс татмарэй

ТРЕТИЙ БАЛТИЙСКИЙ САБАНТУЙ СОСТОЯЛСЯ В КЛАЙПЕДЕ

РОЗА САФИУЛЛИНА

9 июня 2007 г. в Клайпеде на берегу Балтийского моря состоялся 3-й Балтийский Сабантуй. Организовали и провели праздник татарская община «Нур» г. Клайпеды – председатель Флюр Шарипов и Союз общин татар Литвы – председатель Адас Якубаускас. Сабантуй... Официально считается, что это праздник окончания весенне-полевых работ. Когда-то в детстве мама мне объясняла, что это свадьба плуга и земли. Плуг берет себе в жены землю, чтобы родились у них вкусный хлеб, хорошая картошка, одним словом, чтобы земля плодоносила. Это очень романтичный праздник у башкир и татар – день свадьбы Плуга и Земли, - сохранившийся с древнейших времен, когда люди начали обрабатывать землю.

Инициаторами совместного проведения Сабантуя татаро-башкирскими обществами стран Балтии стали рижские татары, которые впервые провели этот праздник 6 июля 1991 года на стадионе Латвийского университета. В прошлом году 10 июня в Риге прошел 2-й Балтийский Сабантуй, в котором приняли участие более 600 человек из Латвии, Литвы, Эстонии, России.

3-й Балтийский Сабантуй объединил татар Литвы, Латвии, Эстонии, а также новых участников – татар Белоруссии, Польши, Германии. Всего приехали более 1000 человек. Такого количества людей никогда не видал детский лагерь отдыха «Пасака», на территории которого проходил праздник. Одних только вильнюсцев на двух автобусах, микроавтобусе и нескольких легковых автомобилях прибыло около 120 человек! Были также гости из татарских общин Алитуса, Каунаса, Панявежиса, Висагинаса.

Сабантуй традиционно начался приветственными речами, поздравлениями, с которыми выступили нунций Ватикана в Литве Петер Стефан Зурбригген, представитель Департамента национальных меньшинств и эмиграции при правительстве Литовской Республики Вайда Юшкаускайте, начальник отдела по связям с ближним и дальним зарубежьем Исполкома

Всемирного конгресса татар Рустэм Гайнетдинов, член Сейма Литовской Республики Вацлав Станкевич, мэр г. Клайпеда Римантас Тарашкявичюс, генеральный консул Российской Федерации в г. Клайпеда Леонид Баснин, советник по культуре посольства Российской Федерации в Литовской Республике Татьяна Шлычкова, представители татарских общин Литвы и других стран-участниц Сабантуя.

После приветственных слов состоялось торжественное поднятие флага

Сабантуя и начались концерты и соревнования.

Порадовали зрителей выступления татарских фольклорных ансамблей «Лейсан» (Клайпеда), «Алие» (Вильнюс), «Мирас» (Висагинас), литовского танцевального коллектива «Ветра», танцевального коллектива «Дэнси» русской общины «Лада», ансамбля «Купалинка» белорусской общины, ансамбля «Просвित» клуба украинской традиционной культуры, ансамбля «Паше Як» цыганской общины Клайпеды, танцевального коллектива «Карусель».

Самое яркое впечатление произвел на участников Сабантуя Государственный ансамбль фольклорной музыки Республики Татарстан – художественный руководитель ансамбля народный артист РТ Айдар Файзрахманов, балетмейстер – заслуженная артистка РТ Халися Шарапова, музыкальный руководитель – Галиэль Ниязов. Как нам стало известно, это один из моло-

(Окончание на 12 стр.)

Рисунок Розы Сафиуллиной

САБАНТУЙ ОТКРЫЛИ ПЕСНЕЙ «ТУГАН ТЕЛ»

ЗИЛЯ КАРИМОВА

2 июня в литовском городе Висагинас в 11-й раз состоялся татарский национальный праздник Сабантуй. В этом году праздник был посвящён 10-летию Висагинского общества татар. Это не случайно. Первый Сабантуй состоялся в 1996 году, когда ещё не было общества, хотя об этом мечтали давно. Праздник прошёл настолько ярко, красиво и организованно, что к его окончанию было принято решение о создании общества.

Заметное похолодание в последних числах мая, пасмурное небо, дождь, неутешительный прогноз не обещали хорошей погоды в день Сабантуя.

Но в небесной канцелярии распорядились иначе. Стоило прибыть организаторам на живописную поляну на берегу озера Друкшай - облака рассе-

Призы для победителей собраны

ялись, выглянуло солнышко. Заиграла татарская музыка, закипела работа на поляне: кололи дрова, на кострах варилося мясо баранов, зарезанных

специально в честь праздника, накрывался общий стол прямо на траве с аппетитными «очпочмаками», «перемечами», «чак-чаками», вешались флаг и полотенце Сабантуя, - готовились к встрече участников и гостей праздника.

Сабантуй в Висагинасе в рекламе не нуждается - вряд ли однажды побывавший на празднике не захочет ещё раз туда попасть...

Праздновать вместе с местными татарами на поляну приехали представители национальных общин Висагинаса, татар Риги, гости из Эстонии, давние друзья - большая дружная многодетная семья, воспитывающая приёмных детей из местечка Турмантас. На празднике также принимали участие представители Российского посольства в Литве Кузнецов А. В., Висагинского самоуправления Лаймонас Абарюс, директор Висагинского центра национальных культур

Секрет красивой фигуры татарских девушек

Так закаляются настоящие джигиты

Бег с яйцами - любимая забава для детей

Наши парни скачут в мешках быстрее кенгуру

Йоланта Барткунене.

Сабантуй открыли песней «Туган тел» и поднятием флага Сабантуя, который был подарен обществу исполкомом Всемирного Конгресса Татар.

Была получена и зачитана теплая, трогательная поздравительная телеграмма из Казани исполкома ВКТ в адрес участников и гостей Сабантуя.

После открытия праздника, во время сбора подарков, угощения национальными татарскими блюдами, участники Сабантуя успели представиться и высказать свои поздравления и пожелания.

Не передать, сколько радости и положительных эмоций доставили ребятишкам состязания, катание на лошадях. Каждый мальчик мечтал и пытался долезть до приза - до пары сапог на верхушке столба, но удача улыбнулся опять Валиулле, который не первый раз испытывает радость

победы в этом виде соревнований. Ведущие игр Рустам Салихов и Фарит Нугуманов провели игры на одном дыхании, зажигая народ своими комментариями и шутками.

Вкусный запах супа звал участников на обед. Суп с домашней лапшой, мясо с картошкой после состязаний - в самый раз!

И вот очередь дошла до певцов и танцоров! Артистов, конечно не было. Пели и плясали все - кто хотел. Публика аплодисментов не жалела!

После закрытия праздника традиционная игра – перетягивание каната - мужчины против женщин и детей, которая всегда оставляется на конец. Впервые в истории проведения Сабантуя победили наши мужчины!

Общество татар Висагинаса проектом Сабантуй участвовало в смотре-конкурсе «Традиции сегодня», организованном Центром народной

Сапоги в очередной раз достались Валиулле

культуры Литвы. В празднике также присутствовали специалисты этого центра. Они были в восторге и от праздника и от его организации. Им было всё интересно!

«Узнали, что такое настоящий Сабантуй! – признались специалисты центра. - Мы восхищены тем, что висагинские татары, живущие в иной культурной среде, не затерялись, и, соблюдая национальные традиции, так здорово могут провести праздник».

Непросто достать монету из миски с кефиром

Суп с лапшой готовят знатоки татарской кухни

ТРЕТИЙ БАЛТИЙСКИЙ САБАНТУЙ СОСТОЯЛСЯ В КЛАЙПЕДЕ

(Окончание. Начало на 9 стр.)

дых, но уже полюбившихся широкому кругу зрителей коллектив. Ансамбль побывал не только во многих Российских городах, но также в Украине, Германии, Австрии, Польше, Турции, Финляндии, пропагандируя всюду замечательное татарское национальное искусство. Очень трудно встретить в Балтийских краях таких профессионалов. Это было потрясающе! Молодые артисты показали, что умеют блестяще петь, плясать и играть на различных народных инструментах. Настоящее чудо! Большое спасибо! – бик зур рахмат! - Министерству культуры Татарстана за такой подарок.

Во время концерта одновременно шли традиционные конкурсы, соревнования.

Особый интерес у зрителей вызвали национальная борьба «курэш», поднятие гири, бег в мешках и другие.

Победителем в поднятии гири стал Рамунас Вальчукас, служащий Драгунского учебного батальона, который сумел поднять гирю 131 раз. Среди борцов легкой весовой категории победил Рутяйнис Угинчюс, абсолютным чемпионом в борьбе «курэш» стал Артурас Янкаускас. Он получил в награду самый главный приз – живого барана, которого тут же, по традиции, поднял и взвалил на плечи, доказывая еще раз, как он силен и ловок. Судил соревнования советник председателя Исполкома ВКТ по спорту, известный в прошлом борец Ильгиз Мингазов.

А какой вкусный плов приготовили представители Драгунского учебного батальона Министерства Охраны Края Литвы! Приехала настоящая полевая кухня с солдатскими термосами и котелками. Приветливые женщины в солдатской форме, обслуживая гостей, раскладывали в тарелки восточный плов и разливали крепкий ароматный чай. Как уже упоминалось, участников Сабантуя собралось такое большое количество, что плова, который был рассчитан на полк солдат, всем не хватило. Видимо причина кроется еще в другом. Некоторым участникам праздника плов так понравился, что они догадались по два-три раза устроиться в очереди и получить сверх нормы лакомое и сытное блюдо.

Однако, кому плова не досталось,

могли угоститься у роскошной палатки с рекламой фирмы «Швитурис» холодным пивом и закусками к нему.

После окончания концертов и соревнований начались танцы, а к вечеру – дискотека. Было очень много молодежи, детей и, что поразило особенно, – умение молодежи танцевать народные и современные танцы.

Сабантуй совпал с жаркой, солнечной погодой.

На следующий день пляж в районе Гируляй был усеян черными головками молодых, красивых парней и девушек, взрослых и пожилых людей – участников праздника, оставшихся провести на море еще воскресный денек. Для этого были предоставлены

за небольшую плату места в домиках лагеря отдыха «Жуведра», расположенного всего в ста метрах от берега моря. Накупались до синевы, загора-ли, а многие, впервые в это лето дорвавшись до моря, обгорели до рачьей красноты.

Праздник закончился. Грустно было расставаться. Новые знакомства, горячие обещания о встрече на следующем празднике. Следующий Балтийский Сабантуй состоится в Польше, в Гданьске. Заместителю председателя Союза Польских татар Ежи Шагуневичу было передано знамя Сабантуя. Будем терпеливо ждать следующую свадьбу Плуга и Земли на прекрасном польском берегу Балтийского моря.

ОТЗЫВЫ О САБАНТУЕ

Уважаемые друзья!

От своего имени, а также от имени Ильгиза Ахуневича Мингазова выражаю Вам всем огромную благодарность за Ваш теплый прием нашей маленькой делегации на Всебалтийском Сабантуе в Клайпедде. К сожалению, все хорошее в жизни пролетает очень быстро, но мы долго будем вспоминать нашу прекрасную встречу на балтийской земле. Такого же мнения и некоторые участники ансамбля А.Файзрахманова, с которыми мы успели пообщаться по возвращению в Казань. Итоги нашей командировки одобрил Ринат Зиннурович Закиров. Очень приятно удивил высокий авторитет, которым пользуется в Клайпедде и Литве энергичный руководитель клайпедской общины Флюр Шарипов. Оценили мы и ту поддержку, которую оказывали ему его коллеги по обществу “Нур”, а также прекрасная супруга Надежда. Пусть впереди у Вас будет еще много прекрасных дел на благо нашего народа и единства татар в Прибалтике и пусть Вам всегда сопутствует успех!

С завтрашнего дня начинаем “пиарить” Балтийский Сабантуй в прессе, ТВ, радио. Просил бы тех, кто снимал Сабантуй на фотоаппараты, поделиться яркими снимками для размещения в качестве иллюстраций в СМИ (у меня, например, нет ни одного снимка эпизодов национальной борьбы “куреш”, которую так профессионально провел Ильгиз абый).

Спасибо и тем, кто встретил нас в Минске на обратной дороге в Казань.

*С уважением, Рустэм Гайнетдинов,
Казань, 17 июня 2007 г.*

Добрый день дорогие клайпедчане-мусульмане.

От себя лично и от всех тех, кто был на празднике “Сабантуй” у Вас в Клайпедде, еще раз поблагодарить за гостеприимство и радушие, которое царило эти 2 дня - 9 и 10 июня. Очень благодарны за плов, который был очень вкусный, за вечернюю дискотеку, за прекрасную музыку и конечно за отдых у моря. Мы все накупались вдоволь и позагорали, а некоторые и “подгорели”, ну, а это уже нюансы, т. е. издержки производства. Хочу пожелать Вам всем добра, тепла душевного, добрых дел и помыслов, крепкого здоровья, удачи, семейного благополучия.

*До новых встреч,
до свидания,*

Приезжайте к нам в Вильнюс - Тамара Александрович

САБАНТУЙ В ГЕРМАНИИ СТАНОВИТСЯ ТРАДИЦИОННЫМ

ЧУЛПАН УСМАНОВА

Берлин

23 июня в Берлине прошел замечательный татарский праздник сабантуй, ставший традиционным уже и на немецкой земле, где он проводится последние пять лет ежегодно. Со всех уголков Германии съехались татары на свою ежегодную встречу в столицу Германии, в гости к немецким татарам прибыли также соотечественники из Голландии, Польши, Бельгии и Латвии. Приветственное послание Президента Республики Татарстан привез из Казани Рифат Фаттахов – главный редактор журнала «Татарстан». Нынешний Сабантуй был еще примечателен тем, что его впервые поддержали местные власти – на празднике присутствовали руководители местной ратуши, с приветственным словом выступил заместитель бургомистра г-н Гайзель, отметив в своем послании: «Округ Лихтенберг очень рад, что Сабантуй-2007 проходит в этот раз в нашем парке... Я предполагаю, что многие даже не знают, что в Берлине и во всей Германии живет много татар... Так что этот праздник может послужить тому, чтобы не только сделать вас узнаваемыми, но и познакомить с вашей культурой, уходящей корнями в тысячелетнюю историю.»

Восторг у зрителей вызвало выступление уполномоченной по делам интеграции госпожи Марквардт, говорившей на русском языке – она была рада, что Сабантуй пришел на землю Германии именно в Лихтенберг и пожелала, чтобы эта традиция стала в будущем изюминкой этого столичного округа.

Праздник обещал быть интересным и зрелищным, чувствовалась хорошая подготовка. Свои коррективы в программу праздника внесла разбушевавшаяся стихия – прошло чуть больше часа после начала сабантуя, когда на город налетел сильный шквал, и хлынул сильнейший ливень. Сабантую еще повезло – в соседнем районе, где также проходил большой праздник, участникам шествия досталось больше, так как там выпал крупный град. Прибывшие на майдан полицейские выразили сочувствие, шутя заметив, что оргкомитетом праздника были получены почти все санкции и разрешения, кроме одной – санкции небесной канцелярии. На что им также шутливо было сказано, что на небесах нет интернета.

Однако не таковы татары, чтобы сдаваться и пасовать в подобных ситуациях. На тот же день была запланирована обширная программа в близлежащем театре, так что все гос-

ти и участники быстро переместились в помещение театра, и уже через час веселье продолжилось там. Сначала вниманию зрителей был предложен концерт в рамках III Международного фестиваля татарской песни им. Раши-та Вагапова, прошедший при огромном скоплении зрителей с небывалым успехом. Перед собравшимися выступили талантливейшие исполнители Филос Кагиров, Элина Шигабетдинова, Айдар Гайнуллин, Гузель Курмаева. Один из наших соотечественников сказал, что, услышав этих певцов и музыкантов, он спокоен за судьбу татарской музыкальной культуры – на смену старым мастерам пришла блестящая плеяда молодых талантливых исполнителей. «Я не ожидал такого высочайшего уровня исполнительского мастерства. Вам нужно выходить

на более масштабный уровень», - сказал после концерта присутствовавший на нем советник Посольства РФ Владимир Пятин. Его поддержала г-жа Марквардт, обещав также серьезную поддержку местных властей.

Начавшаяся затем развлекательная часть включала в себя программу, которую не успели показать на майдане. Гости веселились до позднего вечера, и даже после официального завершения около одиннадцати часов ночи еще не спешили разойтись, благодарили за чудесный вечер. Кое-кто даже сказал, что благодарен непогоде за то, что у всех было больше времени просто на общение друг с другом, ведь встречаются татары в Германии вместе только один раз в год. Все были едины в мнении, что Сабантуй в Берлине удался на славу.

Во имя Аллаха Милостивого, Милосердного!

СТРЕМЛЕНИЕ К ЖИЗНИ ПРАВЕДНОЙ – ВЫСШАЯ ЦЕЛЬ И БЛАГО ДЛЯ МУСУЛЬМАНИНА

МУСТАФА ГЕМБИЦКИЙ

ПРЕДИСЛОВИЕ

Хвала Аллаху, научившему человека пером(калемом), щедро одарившему его от благ своих, наставившему его на истинный путь и сделавшему мусульманскую общину лучшим народом, подарив им знания!

Свидетельствую, что нет Бога, кроме Аллаха, Единого, у которого нет сотоварища, и свидетельствую, что Мухаммад - Его посланник. Да благославит Аллах и приветствует пророка Мухаммада, членов его семьи и его сподвижников!

Уважаемая редакция, дорогие соотечественники! Мне уже 65 лет, и на страницах нашей газеты я хочу подвести итоги своего духовного становления и того опыта, который накопил за все эти годы. Возможно он пригодится нашей молодёжи, а также людям более зрелого возраста. Почему я взялся за перо? Я обнаружил, что люди без Бога в душе довольно быстро приближаются к духовному кризису. Подробно об этом я напишу ниже, а сейчас как автор этой статьи хочу коснуться своей автобиографии, чтобы было яснее. Итак всё по порядку.

ДУХОВНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ

Родился я 3 апреля 1941 года в г. Вильнюсе. Отец - уроженец Республики Беларусь, мать из Литвы. Семья проживала на ул.Тарпкальнė, что в районе железнодорожного вокзала. Два класса я окончил в школе, которая находится на ул. Лепкальнė. После чего мы вынуждены были переехать в Немежис в усадьбу матери, тётки Александрович Зофии, которая умерла и оставила дом по завещанию моей маме. Меня определили в Немежескую школу, где в начальных классах преподавала татарка Мерьем Яхьитовна. Это был прекрасный педагог и очень чуткий человек.

Здесь я впервые увидел мечеть и услышал праздничный намаз, что произвело на меня огромное впечатление и осталось на всю жизнь. Впоследствии мечеть как храм была закрыта и переоборудована под зерносклад. Люди, прихожане стали собираться для проведения праздничных намазов по домам: у кого побольше дом, там и отправляли намаз. У меня сохранилась фотография, на которой запечатлены татары окрестности Немежис после праздничного намаза во дворе нашего дома, т.к. намаз проходил в нашем доме, это был примерно 1953 год.

В Немежисе я окончил 7 классов. Встал вопрос, где учиться дальше, так как средней школы в Немежисе в то

время не было. Некоторые сверстники продолжили учебу в г. Вильнюсе, я же пошёл учиться по специальности автослесаря и в 16 лет был принят автослесарем в гараж Министерства связи. Не забыть, что в этот период окончил вечернюю среднюю школу в Немежисе.

К 22 годам освоил все гаражные специальности, после чего легко было переквалифицироваться и стать водителем. Узнал, что в таксопарк набирают группу для обучения водителей с условием отработать 2 года. Я подал заявление и был зачислен. После окончания водительских курсов долго не пришлось работать - пришла повестка в армию, поскольку до этого были отсрочки по семейному положению. Дома были мать с ограниченной трудоспособностью и несовершеннолетняя сестрёнка. Но так как не хватало молодёжи призывного возраста рождения 1941-1945 гг., вышел приказ Министра обороны забрать всех, и я очутился в армии, где отслужил 3 года водителем в строительных войсках.

После возвращения снова пошёл работать водителем такси. Бежали годы, но в глубине души я вынашивал мысль о своём определении на этой земле. К этому времени заметно поредели ряды тех, кто умел читать Коран и соблюдал нормы Ислама и Шариата. И чем больше образовывался кризис в религии, тем больше беспокойства я ощущал в своей душе за судьбу своей веры, которую мы сохранили как этническая группа на протяжении 6 веков.

Я как-то спросил Вильчинского Ибрагима, исполнявшего обязанности имама: что нас ждёт в будущем? Он ответил: "хоронить будут под трубку",

а остальное он не знает. Мечеть по-прежнему бездействовала и из зерносклада была превращена в школьный музей, где ничего полезного не было, всё ценное было растащено через разбитые окна. К этому времени мне было под 40 лет, и к этому возрасту человек формируется как личность, как любой плод, он становится зрелым.

Жизнь распределена на периоды, каждый из которых равен примерно 20 годам. Первые 20 лет человек растёт, познаёт этот мир, то есть формируется. Вторые 20 лет он как бы примеряет себя к этому миру. И третьи 20 лет - он уже полностью сформированная зрелая личность, готовая выполнить возложенную на него миссию. В этом золотом возрасте человек освобождается от ненужного баласта и образовавшийся вакуум заполняет духовным багажом. Каков у него будет духовный багаж, такое он получит вознаграждение от всемогущего Аллаха.

Мне найти свой путь помог случай, а именно: однажды администрация таксопарка предложила мне заказ на 3 дня для обслуживания делегации из Израиля. Две машины были выделены из Совета министров, а моя третья - в дополнение. Я вёз аппаратуру для киносъёмки и обслуживающий персонал. Пришлось ездить по всей Литве, были и перерывы. Во время одного из перерывов мне удалось завязать разговор с молодым человеком, сопровождавшим эту делегацию. Он спросил, кто я по национальности, я ответил, что татарин. Он сказал мне, что его бабушка татарка и живёт в Москве. Я поинтересовался, на каком языке он общается с гостями из Израиля. Он ответил - на иврите. Когда я спросил, знает ли арабский, на что он ответил - в совершенстве. Это была моя находка. В этот период времени никакой религиозной литературы не было. С чего начать я не знал. А здесь такой подарок, я попросил, не мог бы он помочь с литературой, ведь я мусульманин и хотел бы научиться читать Коран. Три дня пролетели быстро. Я помог купить ему раскладную коляску ребёнку, дал ему свой адрес. Он пообещал выполнить мою просьбу. Мы попрощались. Пошли дни ожидания. И какова была моя радость, когда я получил извещение на бандероль. С нетерпением я её вскрыл, а там учебник арабского языка, изданный воениздатом для студентов, изучающих арабский язык - язык для будущих востоковедов.

Так началось мое восхождение на пути к исламу.

(Продолжение следует)

Тамара Трашкова

Тамара Сергеевна Трашкова – руководитель музлитстудии «Родник» при Доме учителя Вильнюса. Закончила Историко-филологический факультет Кустанайского государственного университета в Казахстане. Всю жизнь работала учителем истории. Жила 5 лет в Москве, а с 1967 года – в Вильнюсе. Пишет стихи, песни и романы на самую различную тематику. Участвовала в двух республиканских фестивалях авторской песни в Вильнюсе, а также в 15-м Международном фестивале в Ольштыне (Польша). Печаталась в литературных сборниках «Родник», в Международном журнале «Диаспора», пишет статьи в газеты «Обзор» и «Литовский курьер». Имеет свой авторский сборник стихов «Звнящее струна». Входила в состав жюри 2-ого республиканского конкурса русской поэзии. Музлитстудия «Родник» выпустила четыре сборника «Жизнетворный родник» и один альманах «Родник». Свое авторское творчество старается реализовать не только в Вильнюсе, но и в других городах Литвы (Каунас, Кедайняй, Алитус и др.).

«Я сердце детям отдала»

Вся жизнь была посвящена,
Историком работать в школе,
Душа ребятам отдана
По светлой доброй воле.

О сколько радостных минут
Так быстро пролетело.
Глаза детей всегда зовут
В прошедшее и светлое то время.

В ушах звенит сентябрьский звонок,
И по ночам его я слышу,
И каждый раз спешу я на урок
Во сне... и школу снова вижу.

Я сердце детям отдала
Добру и честности учила.
Взамен любовь и память получила,
А жизнь свою не зря я прожила.

Учитель! Звание какое!
Его сравнить ни с кем нельзя,
В душе минуты нет покоя,
А сердце школе отдано не зря!

Талант

Талант, словно грань алмаза,
Переливается по свету,
Ему огранки не надо,
Имеет свою красоту.

В таланте какая-то тайна,
Ее разгадать нельзя.
Красою сверкнет случайно,
Блеснет, как на небе звезда.

О, сколько талантов спрятано,
В тебе человек на Земле,
А сколько еще не разгадано,
Талантов в любой судьбе.

И часто так в жизни бывает,
Посредственность рвется вперед,
Талант же в тени оставляет,
Талантливых время найдет.

Твои глаза

Твои глаза, как бирюза,
Ласкают негой и добром,
Любовь смутила, как гроза,
Душа пылает в них огнем.

Ты улыбнулся мне тайком,
Взглянул так режно, с огоньком,
И... закружилась голова.
Мне нехватало так тебя.

Звонки твои я жду с утра,
Для всех они секрет,
Еще со сна шепчу слова:
«Я жду тебя, привет!»

Ты - для меня такой родной,
Тебя искала и ждала,
И наша встреча стала судьбой,
Счастье в любви принесла.

.....

Я открою глаза на рассвете,
Ведь схожу я с ума от тебя,
Лицо ангела в розовом цвете,
Наполняет любовью меня.

Обниму я тебя тихонько,
Непокорную прядь уберу.
Поцелуем согрею легонько,
Прошепчу: «Я тебя так люблю!»

Как хотелось с тобою внезапно,
Улететь бы в соцветии снов,
Чтоб разлука не стала
В час ночных созвездий оков.

Я ждала тебя много лет,
Не суди меня очень строго,
У любви есть привет и ответ,
Но расстанемся мы у порога.

Подожди

Останься, подожди, не уходи!
Побудь еще одно мгновение,
Так было пусто без твоей любви,
Она пришла, как наваждение!

Давай-ка, помолчим, не нужно фраз,
Нам лучше посидеть вдвоем в безмолвии,
И вспомнить о былом не раз,
В минуту эту – не до многословия.

Зачем спешить, ведь жизнь так коротка,
А без тебя мне было одиноко,
Ты для меня и радость, и тоска,
Как два крыла и близко, и далеко.

Останься, подожди, не уходи,
В словах моих и боль, и откровение,
В душе пожар и трепет, и волнение,
Но нет забвения любви.

Здравствуй, лето!

Последний майский день – все отцветает.
И вот уж лето наступает
С фонтаном солнечных лучей
И душиной прелестью ночей.

Июньский день жарою опалает,
А ночью ярко луною освещает,
Поет все реже соловей
Подруги песенки своей.

С рассветом город наполняется движением,
Забыв ночную тишь и благодать,
Покинув радость сновиденья,
Хотя не хочется вставать.

Прекрасна летнее жара
И трепетно и возжеленци,
Надеждой наполняя постепенно,
Иедь лето – лучшая пора!

Одинокая пальма

Одинокая пальма тосковала по солнцу,
По пустыне песчаной, наливаясь там соком.
А сейчас ублажая стала лишь опухолью,
У султана в гареме, его лик овевая.

Как хотелось теперь ей стать опять
тонкой, стройной,
Вдохнуть воздух свободной,
Распустив листья кроной.

Пусть росла среди пустыни,
Опаленная солнцем,
Но была ведь счастливой,
В небо, в звезды влюбленной.

Подстрочие

Всегда, когда уходит дружба
И исчезают теплота и встречи,
Заботы, нежности не нужно,
А от предательства согнуты плечи.

Словами лживыми разрушен связи миф,
Доверие исчезло и воочию,
Низвержен с пьедестала, а кумир,
Остался только в памяти подстрочием.

Если преданность, вера и честь,
Словно брошены ветром в каньон,
Слово «дружба» осталась и есть,
Не подстрочие – жизни закон!

В ТАТАРСКОЙ ОБЩИНЕ КАУНАСА ИЗБРАН НОВЫЙ АКТИВ

РЕНАТ ГАЙНУЛЛИН

1-ого июня в Каунасском центре культуры разных народов состоялось отчетно-выборное собрание татарской общины города.

Будем называть вещи своими именами. На прошлом собрании выборы председателя татарской общины и совета Каунаса были проведены без достаточной подготовки, стихийно. В результате, избранное руководство общины оказалось не способным выполнять свои функции.

Разумеется, на этом собрании с отчетом должен был бы выступить председатель, избранный на прошлом. По семейным обстоятельствам, или по какой-то другой причине, он не смог прибыть на собрание, а главное, ему не было и о чем говорить. Однако, подчеркиваю, в этом его вины нет.

Своего рода отчет о мероприятиях, проводимых в Каунасе, сделал на этом собрании председатель мусульманской общины, имам Каунасской мечети Ромас Якубаускас. Несмотря на пассив-

ность избранного комитета, жизнь не стояла на месте. Каунасские татары, по мере возможности, принимали участие в мероприятиях, которые проходили в Вильнюсе и других городах.

В последнее время стал особенно актуальным вопрос о выборах нового председателя и совета общины. Об этом говорил на собрании председатель Союза общин татар Литвы Адаас Якубаускас.

Когда слово для выступления было предоставлено главному редактору газеты «Летувос тоторай» Галиму Ситдыкову, он, без длинных предисловий, предложил избрать на пост председателя татарской общины Каунаса Кястутиса Шафранавичюса.

К.Шафранавичюс – предприниматель, родом из смешанной семьи, его мама – татарка – Фелиция Багданавичюте, отец – литовец – Пятрас Шафранавичюс. Интересная деталь: до XVIII столетия род Шафранавичюсов принадлежал к татарским родам и только в последующие годы стал считать себя литовским.

Еще накануне собрания К.Шафрана-

вичюс беседовал с А.Якубаускасом, Й.Ридзванавичюсом, Г.Ситдыковым, другими людьми, обсуждая мотивацию и возможности своего участия в работе татарской общины. Получив слово для выступления, он изложил свои намерения, сформулировал основные программные задачи и выразил желание их реализовать, если будет избран председателем.

Подавляющее большинство участников собрания выразили одобрение кандидатуре К.Шафранавичюса, и он почти единогласно, при одном воздержавшемся, был избран председателем Каунасской общины татар.

В состав совета общины избраны: Лиля Асанавичене, Даниелюс Дзенавичюс, Йонас Ридзванавичюс (младший), Гедиминас Любинкас, Радик Мажитов.

В ревизионную комиссию, по традиции, избрали трех человек – Марите Милкаманавичене, Рожите Ситдыковене, Эяна Якубаускене.

Остается пожелать новому активу Общины татар Каунаса плодотворной, творческой работы.

Награждены члены редколлегии газеты «Летувос тоторай»

8 мая 2007 г. в Вильнюсском доме национальностей (ул. Раугиклос, 25), по случаю Дня возрождения литовской печати, книги и языка, состоялось награждение членов редакции газеты «Летувос тоторай». За многолетнюю и сердечную общественную деятельность по возрождению культуры и традиций национальных меньшинств, а также в связи с выходом 100-го юбилейного номера главный редактор газеты «Летувос тоторай» Галим Ситдыков награжден Почетным золотым знаком «За заслуги» Департамента национальных меньшинств и эмиграции при Правительстве Литовской Республики.

Благодарственными письмами Департамента награждены члены редколлегии газеты: ответственный секретарь редакции др. Йонас Ридзванавичюс, редактор литовского языка др. Юрате Чирунайте, один из спонсоров газеты предприниматель Алий Александрович. Награды вручил генеральный директор Департамента национальных меньшинств и эмиграции др. Антанас Петраускас.

Председатель Союза общин татар Литвы др. Адаас Якубаускас напомнил гостям, собравшимся в Доме национальностей, историю создания газеты «Летувос тоторай» и, в свою очередь, вручил благодарственные письма от Союза общин татар Литвы людям, которые приняли участие в создании газеты или участвуют в ее дальнейшем издании: Альвида Гедаминскене, Вилюс Микуленас, Татьяна Чахоровска, Эрнестас Якубаускас, др. Галина Мишкинене,

Фатима Буйновска. К сожалению, на мероприятие по награждению не смогли прибыть бывшие сотрудники редакции Шальчининкской районной газеты «Шалья» Риманте Юргене, Анна Крикшюнене, Ванда Керене, Иоланта Богдзевич, Эдмунд Готовецки, которые приняли участие в издании первых пяти номеров газеты «Летувос тоторай». Благодарственные письма им будут вручены в сентябре в Шальчининкай.

С приветственными словами перед участниками мероприятия выступили генеральный директор Департамента национальных меньшинств и эмиграции др. Антанас Петраускас, директор Дома национальностей Альвида Гедаминскене, председатель Азербайджанской общины Литвы Маир Гамзаев. Все выступающие выразили радость в связи с тем, что община литовских татар находит в себе возможности в течение длительного времени издавать газету, которая объединяет всех татар Литвы. Было отмечено, что многие, значительно крупнее по численности, национальные общины не имеют своей газеты. Потому издание газеты «Летувос тоторай» имеет исключительно важное значение и для современного поколения и для потомков, всесторонне отражающий культурную и духовную жизнь татарской общины Литвы в конце 20-го начале 21-го веков. Все выступающие желали газете долгих лет и еще большего круга читателей.

С ответной речью от имени редакции газеты «Летувос тоторай» выступил главный редактор Галим Ситдыков. Он поблагодарил генерального директора

Департамента национальных меньшинств и эмиграции за высокую оценку работы редакции, которая обязывает дальше улучшать качество газеты, увеличивать разнообразие публикаций. Он также выразил удовлетворение тем, что на двенадцатом году издания газета вновь стала выходить на трех языках, объединяя всех татар Великого княжества Литовского. Г.Ситдыков выразил сожаление в том, что слишком рано покинул этот мир один из инициаторов и учредителей газеты др. Ромуальдас Макавяцкас – благородная личность, эрудит, ученый с широким кругозором, патриот своей нации, отдавший всю свою энергию и знания общине литовских татар.

Редакции газеты и руководству Союза общин татар Литвы приятно осознавать, что газета «Летувос тоторай» ожидаема и любима читателями, её номера собираются и сохраняются людьми, газетой интересуются в библиотеках читатели и ученые, исследующие культуру и традиции литовских татар, а это вызывает еще большее желание и дальше издавать газету

Послеофициальной части все участники мероприятия были приглашены угоститься татарскими национальными блюдами.

Мероприятие по награждению членов редколлегии газеты «Летувос тоторай» отснято редакцией программы для национальных меньшинств «Лабас» Литовского телевидения. Фильм будет демонстрироваться в сентябре этого года.

Информация «ЛТ»

"Tatarzy litewscy"

Lietuvos fotografai

Tatarskie święto w Kłajpedzie

DANIEL CZACHOROWSKI

9 czerwca 2007 r., w Giruliai, kilka kilometrów od starożytnego litewskiego miasta Kłajpedy, odbył się III Nadbałtycki Tatarsko-Baszkirski Sabantuj, związany z 610. rocznicą osiedlenia Tatarów na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego. Święto to wiąże się od zawsze z zakończeniem wiosennych prac polowych, zaoraniem i obsianiem pól. Oznacza czas zabawy przed zbliżającym się trudem letnio-jesiennych zbiorów.

Organizatorami tegorocznego spotkania były: Tatarska Wspólnota „Nur” z Kłajpedy i Związek Wspólnot Tatarów Litwy. Uroczystości odbywały się na terenie obozu dziecięcego Pasaka, co znaczy po polsku bajka, wśród rzeczywiście bajecznych krajobrazów sosnowego lasu i pobliskiego morza. Zebrały się tu delegacje Tatarów z miast litewskich m.in. z Niemieży, Sorok Tatarów, Kowna i Wilna, a także z Polski (Związek Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej reprezentował m.in. Dżirdzis Szahuniewicz), Łotwy, Białorusi, Niemiec i Rosji. Chętnie przybyli mieszkańcy Kłajpedy.

Pierwszy Sabantuj w krajach bałtyckich zorganizowała na stadionie Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze w roku 1991 Wspólnota Tatarska pod przewodnictwem Ildusa Sabitowa. Dwa pierwsze Nadbałtyckie Sabantuje również odbyły się w Łotwie, a tym razem ugościła nas Litwa.

Święta rozpoczęły serdeczne pozdrowienia organizatorów: prezesa wspólnoty „Nur” Flura Szaripowa i prezesa Związku Wspólnot Tatarów Litwy dr Adasa Jakubauskasa; nuncjusza papieskiego Petera Stefana Zurbriggena; przedstawiciela Departamentu Mniejszości Narodowych przy rządzie litewskim Vaidy Juškauskaitė; konsula generalnego Federacji Rosyjskiej w Kłajpedzie Ł. Basnina; członka Komitetu Wykonawczego Wszechświatowego Kongresu Tatarów R. Gaynetdinowa

i przedstawiciela władz Republiki Tatarstan. Wyrażono przy okazji podziękowania zasłużonym działaczom tatarskim i współpracującym przedstawicielom władz i organizacji.

Największą ozdobą obchodów były występy artystyczne świetnego Tatarskiego Zespołu Kameralnego „Alije” (po polsku „Kwiatek”), pod kierownictwem Alika Melecha i wybitnego Państwowego Zespołu Muzyki Ludowej Republiki Tatarstan z Kazania. Kieruje nim Ajdar Fajzrachmanow, multiinstrumentalista, solista Tatarskiego Teatru Opery i Baletu, poeta, prenter telewizyjny, organizator i pedagog. Jest on laureat wielu festiwalów i konkursów międzynarodowych i krajowych; niedawno obchodził swoje 50-lecie. Nawet dla człowieka nieobeznanego z tatarskim folklorem spektakl był niezwykle pięknym przedstawieniem, pełnym barwy i czaru muzyki, strojów, tańca i urody.

W międzyczasie odbyły się zawody sportowe, w tym najbardziej widowiskowa tatarsko-baszkirska narodowa „walka na pasach” – kuresz. Zawodników przygotował prezes do spraw sportu Komitetu Wykonawczego WKT I. Mingazow.

Ta starodawna dyscyplina jest bardzo popularna wśród turskich narodów, jak i między wschodnimi Słowianami. Dwóch przeciwników walczy trzymając się wzajemnie skrzyżowanymi rękoma za specjalne pasy. Nie można puścić chwytu, a za to wszelkimi działaniami sprowadzić rywala do pozycji leżącej. Smaku zmaganiom zawodników dodawała też główna nagroda – niemały baran, który w tym roku pozostał w Kłajpedzie.

Uroczystości zakończyły tańce, do których przyłączało się coraz więcej widzów, potem dyskoteka i ognisko. Dzięki dobrej organizacji uczestnicy mogli przenocować na miejscu. Wielu jednak korzystało z bliskości morza, spacerując po plażach, fortach, podziwiając zachód słońca.

Wydarzenie takie, jak kłajpedzki sabantuj, nie tylko prezentują i upowszechniają znajomość tatarskiej kultury wśród ludności dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów, lecz również konsolidują społeczność tatarską i baszkirską w republikach nadbałtyckich. Są ważnym elementem pracy nad zachowaniem tradycji i języka jednej z wybitnych mniejszości naszych stron.

Przekazano sztandar Sabantuja zastępcy prezesa Związku Tatarów Polskich Jerzemu Szahuniewiczowi i już czekamy na następny Sabantuj na pięknym polskim brzegu Bałtyku (Fot. Ernestas Jakubauskas).

Muzułmańska niedziela

MUSA CZACHOROWSKI

Śmiało można powiedzieć, że tego niedzielnego przedpołudnia, 3 czerwca 2007 r., wszystkie drogi białostockich Tatarów, choć nie tylko ich, prowadziły na ulicę Grzybową. Tam właśnie znajduje się dom modlitwy Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej, miejsce tegorocznych Podlaskich Dni Kultury Muzułmańskiej w Białymstoku, zorganizowanych przez Najwyższe Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP i tamtejszą gminę przy pomocy finansowej Prezydenta Miasta Białostok. Przybyłych na spotkanie powitał mufti Tomasz Miśkiewicz w towarzystwie przewodniczącej gminy, Haliny Szahidewicz, otwierając przy okazji wystawę „Muzułmanie na ziemiach Rzeczypospolitej”. Uroczystą modlitwę intencyjną odmówił wielce zasłużony senior polskich imamów, Stefan Mustafa Jasiński. Następnie mufti Miśkiewicz odczytał Przesłanie o Pokój i Sprawiedliwość na Świecie, po czym odbyła się eule namaz, wspólna muzulmańska modlitwa piątkowa.

Istotnym punktem niedzielnej imprezy była sesja popularno-naukowa związana z historią i kulturą muzulmanów - Tatarów polskich. Dr Agata Skowron-Nalborczyk z Zakładu Islamu Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego przedstawiła bardzo interesujące spostrzeżenia na temat muzulmanów od stuleci żyjących w Europie Środkowo-Wschodniej: są oni u siebie, są integralną częścią tutejszej społeczności, o czym mało kto na zachodzie naszego kontynentu pamięta.

Ksiądz dr Stanisław Grodz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego opisał przeplatanie się islamu i chrześcijaństwa w Ghanie.

Otwarcia Podlaskich Dni Kultury Muzułmańskiej dokonali (od lewej): imam Stefan Mustafa Jasiński, mufti Tomasz Miśkiewicz, przewodnicząca Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Białymstoku Halina Szahidewicz.

Ksiądz dr Stanisław Grodz SVD z Instytutu Teologii Fundamentalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego zaprezentował swe refleksje dotyczące stosunków chrześcijańsko-muzułmańskich w Ghanie, gdzie przebywał na misji. Z obu tych wystąpień wynikało jasno, że ludzie, których codzienne postępowanie opiera się na wierze w Boga – z zasady żyją zgodnie, częstokroć pomagając sobie w różnorodnych codziennych sytuacjach.

Innym charakterem, aczkolwiek łączącym się z poprzednimi, miało wystąpienie historyka, dra Aleksandra Miśkiewicza, znanego m.in. z książek „Tatarzy Polscy 1918-1939” i „Tatarzy Słowiańszczyzną obłaskawieni”, będącego również redaktorem naczelnym rocznika „Pamięć i

Trwanie”. Poruszył on mianowicie wątek wojskowej służby Tatarów w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem historii pierwszego szwadronu – tatarskiego - 13 Pułku Ułanów Wileńskich. O takich sprawach powinno się przypominać bezustannie tym wszystkim, którzy na zachodzie Europy zastanawiają się nad problemem asymilacji muzulmanów. Wypowiedzi gości bardzo trafnie i pięknie spuentowała Halina Szahidewicz: *Żyjemy obok siebie, uczymy się wzajemnie, pomagamy sobie. Różnimy się jednak; oczywiście, to przecież jest normalne między ludźmi. Mówiliście dzisiaj o rozumnym, opartym o istotne wartości współistnieniu, nie padło natomiast nawet jedno słowo o jakiejś tolerancji. I za to je-*

Dr Aleksander Miśkiewicz (drugi z lewej) zaprezentował wojskowe dzieje naszych Tatarów.

Dr Agata Skowron-Nalborczyk z Uniwersytetu Warszawskiego mówiła o muzułmanach Europy Środkowo-Wschodniej.

stem wam wdzięczna.

Potem działania skoncentrowały się na świeżym powietrzu, gdzie ustawiono stoły i grilla. Młodzież roznosiła nakrycia, jadło i napoje, zaś zapach pieczonej baraniny oraz kebabów przyjemnie drażnił podniebienia. Łączno zrobiło się na podwórku wokół domu modlitwy. Rozbrzmiał gwar spokojnych rozmów i śmiech. Znajomi rozglądali się za znajomymi, zawierano nowe kontakty, wymieniano pozdrowienia, rozpoczynały się dyskusje oraz wymiana najnowszych wiadomości. Spora kolejka sformowała się nieopodal grilla, obsługiwanego z wielką wprawą przez muftiego Miśkiewicza oraz Emira Aleksandrowicza (choć świetnie tam sobie radził również Adam Świerblewski). Ze stołów znikwały m.in. wspaniałe pierogi z serem i mięsem, dzieło Zofii Szczęsnowicz, a w ogromnym słoju coraz to ubywało smakowitych kiszonych ogórasów z Suchowoli.

Po wykładach nadszedł czas na poczęstunek.

Po rozkoszach podniebienia nadszedł czas na atrakcje dla oczu i ducha. Dostarczyła ich młodzież z zespołu „Buńczuk”, której występ zawsze wzbudza wśród oglądających gorące emocje. I tak, w serdecznej atmosferze, niepostrzeżenie mijała godzina za godziną, aż wreszcie trzeba się było rozstać. Rozchodziliśmy się z refleksją, że w naszym codziennym zabieganym życiu bardzo potrzebne są takie spotkania. Cieszymy się więc i pamiętajmy o tym pięknym dniu, spędzonym w gronie przyjaznych osób, ceniących sobie pewne istotne wartości, wśród których przymioty, takie jak uczciwość, wiara, czynienie dobra zajmują poczesne miejsce.

Ta sympatyczna muzułmańska niedziela w Białymstoku była efektem pracy wielu ludzi, którzy bezinteresownie poświęcili jej swój czas i wysiłek.

Przygotowywanie potraw, transport, sprzątanie, obsługa, serwis fotograficzny i cała masa wszelakich czynności, niby drobnych, a przecież niezbędnych. Słowa podziękowania należą się między innymi Irenie i Felicji Aleksandrowicz, Emilii i Alicji Jabłońskim, Elżbiecie Miśkiewicz, Mirosławie Safarewicz, Sabirze i Iwonie Miśkiewicz, Emilii Popławskiej, Zofii Assanowicz, Mierjemie Chaleckiej-Giembackiej, Lilli Świerblewskiej, Adamowi Szahidewiczowi, Maciejowi i Raszydowi Jabłońskim, Szymonowi Miśkiewiczowi, Emirowi Aleksandrowiczowi, Adamowi Świerblewskiemu. Oby więcej było takich ludzi i takich spotkań.

Fot. Michał Łyszczarz

Występ zespołu „Buńczuk”.

Przy grillu nieźle sobie radził Adam Świerblewski.

Sabantuj w Kruszynianach

23 czerwca 2007 r. w Kruszynianach odbył się Sabantuj - tatarskie święto rodzinne, które przybliża i integruje społeczność. Obchodzone jest po zakończeniu wiosennych prac polowych. Po uroczystym powitaniu przybyłych i otwarciu świątecznego spotkania przez Halinę Szahidewicz, Dżennetę Bogdanowicz, Stefana Jasińskiego oraz Firdaus Ahmedinową, Tatarkę z Baszkortostanu, aktorzy Teatru Dramatycznego w Białymstoku przedstawili plenerowe widowisko pt. „Legenda Podlaska”. Następnie, dzieci uczęszczające na religię, wraz z rodzicami i dziadkami, udały się do kruszyniańskiego meczetu na południową modlitwę, którą poprowadził imam Stefan Jasiński. Po modlitwie zebrano się na placu przed meczetem, gdzie przewodnicząca Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Białymstoku Halina Szahidewicz oraz nauczyciele uroczyście wręczyli dzieciom świadectwa zakończenia nauki religii, a Anna Mucharska i Lilla Świerblewska z Komitetu Rodzicielskiego obdarowywały je nagrodami. Najlepszym uczniem został Aleksander Świerblewski,

Otwarcie święta w Kruszynianach ogłaszają (od lewej): Dżenneta Bogdanowicz z „Tatarskiej Jurty”, imam białostocki Stefan Mustafa Jasiński, Firdaus Ahmedinowa, gość z Baszkortostanu i przewodnicząca Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Białymstoku Halina Szahidewicz.

Sabantuj był także okazją do zakończenia nauki religii i wręczenia dzieciom świadectw oraz nagród. Wyniki ogłasza Halina Szahidewicz w towarzystwie mam z Komitetu Rodzicielskiego: Lilli Świerblewskiej i Anny Mucharskiej.

Dzieci z napięciem oczekiwały na rozdanie świadectw oraz nagród za wyniki w nauce.

Jedną z atrakcji była oryginalna mongolska jurta.

Można było pojeździć na konikach... albo na ryczących maszynach wraz z funkcjonariuszami Straży Granicznej

a pochwałę za postępy w nauce otrzymały dzieci z najmłodszej grupy. Na zakończenie uroczystości parę słów do naszych milusińskich skierował mufti Tomasz Miśkiewicz.

Następnym punktem imprezy były zawody sportowe między innymi jazda konna, przeciąganie liny, bitwa na

równoważni, rzucanie podkową, strzelanie z łuku oraz wspinanie się po słupie. Zabawom towarzyszyły dodatkowe atrakcje przygotowane przez Straż Graniczną oraz organizatorów: zwiedzanie oryginalnej mongolskiej jurty, ognisko, pokazy szlachty tykocińskiej, jazda na motorze i quadzie, strzelanie z wiatrów-

ki oraz pokazy tresury psów. Po każdej konkurencji zwycięzcy otrzymywali nagrody od organizatorów i sponsorów.

Organizatorzy, czyli „Tatarska Jurta” i Muzułmański Związek Religijny w RP, wyrażają nadzieję, że święto Sabantuj zagości na stałe w kalendarzu imprez tatarskich.

Spotkanie w Gdańsku

MUSA CZACHOROWSKI

Pierwsi goście przyjechali do Centrum Kultury Tatarów Polskich w Gdańsku już w czwartek 28 czerwca 2007 r. Dzień później pojawili się następni. Przybyli tu na coroczne tatarskie spotkanie, które tym razem miało być połączone z sabantujem. Tatarski zew przyciągnął kilkadziesiąt osób – na trzy dni wypełnione rozmowami ze znajomymi i przyjaciółmi oraz nawiązywaniem nowych kontaktów. Halina Szahidewicz, przewodnicząca gminy w Białymstoku zjawiła się z Zofią Assanowicz i Mierjemą Chalecką-Giembicką oraz dziewczętami i młodzieńcami z zespołu „Buńczuk”, przewodnicząca gminy bohonickiej Mirosława Korycka przyjechała z dużą grupą pań i młodzieży, z Warszawy była m.in. Danuta Kuczyńska, Róża Smajkiewicz i Ewa Radecka, ze Szczecina zawitała Żaneta Miśkiewicz, z Prusic Dżengara Filon, z Wąlcza Iza Czechowska, a Farida Ryzwanowicz – z Olsztyna.

Z Niemiec, w sąsiedzkim odwiedzinie przybyła przewodnicząca tamtejszej wspólnoty tatarskiej Wenera Wagizowa, a wraz z nią obdarzona pięknym głosem Guzel Kumariowa. Zawitał również Rifat Fattahow z Tatarstanu, dyrektor Międzynarodowego Festiwalu Pieśni Tatarskiej im. Raszita Wagapowa, redaktor naczelny czasopisma „Tatarstan”, w towarzystwie młodego, bardzo uzdolnionego śpiewaka Filusa Kahirowa, studenta Kazańskiego Konserwatorium Państwowego. Z lotewskiej stolicy, Rygi, przyleciała Elina Szigabudinowa, solistka scen Sankt Petersburga i Kazania. Pobratymców z Litwy reprezentował Adas Jakubauskas, przewodniczący Związku Wspólnot Tatarów Litwy.

W piątek słoneczna pogoda zachęcała do wycieczek po Gdańsku i wiele osób skorzystało z tej okazji. Wieczo-

rem natomiast w gościnnych pokojach tatarskiego siedliska toczyły się długie rozmowy. Sobota, 30 czerwca, była zaś dniem szczególnym. W Rosyjskim Centrum Nauki i Kultury czekał nas koncert tatarskich pieśni w wykonaniu Eliny Szigabudinowej, Guzel Kumariowej i Filusa Kahirowa, z akompaniamentem studentki gdańskiej Akademii Muzycznej Elwiry Juldaszewej. I było to wydarzenie wspaniałe! Zaśpiewali, z głębi duszy, z całego serca! Porwali salę i przenieśli do świata pieśni... Tatarskiej... bliskiej... Były potem kwiaty i podziękowania, słowa pełne wzruszenia...

Ale w programie mieliśmy wyprawę na Wyspę Sobieszewską, gdzie organizator imprezy Dżirdżis Szahuniewicz zaplanował sabantuj, stare święto tatarskie: gry, zabawy, śpiewy i tańce. Tak więc jedni pojechali samochodami, drudzy czekali z niecierpliwością na miejski autobus, a droga była daleka: ponoć 40 minut jazdy przez miasto. Inni jeszcze zagubili się i w ogóle już nie wiedzieli co zrobić. Sama zaś Wyspa Sobieszewska jest niewątpliwie uroczym, pełnym zieleni zakątkiem. Cekał już tam smaczny poczęstunek, a miejsca było dość na wesołą zabawę. Niestety, zawiodła pogoda; deszcz nic sobie nie robił z naszych sabantujowych planów. Padał i padał. Posiedzieliśmy więc, zjedliśmy co było do zjedzenia, porozmawialiśmy i w drogę. Do tatarskiego centrum na ulicy Nowiny.

Niedziela, 1 lipca, była ostatnim dniem spotkania. Jeszcze toczyły się rozmowy, jeszcze trwały odwiedzinie u krewnych i znajomych, ale część osób zbierała się już do odjazdu. Miejsy tylko nadzieję, że niebawem ponownie będziemy mogli się spotkać i powrócą wtedy do nas melodie zasłyszanych w Gdańsku starych tatarskich pieśni.

Zakończenie 2 sesji XVI Zwyczajnego Wszechpolskiego Kongresu MZRwRP OWOCNE OBRADY

MUSA CZACHOROWSKI

W sobotę, 26 maja 2007 r., odbyła się w Białymstoku 2 sesja XVI Zwyczajnego Wszechpolskiego Kongresu Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Już od wczesnych godzin przedpołudniowych delegaci, reprezentujący wyznawców islamu z terenu całej Polski, z ogromnym zaangażowaniem rozpatrywali najważniejsze sprawy swej organizacji. Przede wszystkim doraźna komisja rewizyjna przedstawiła protokół z kontroli działalności Najwyższego Kolegium MZR w minionym okresie, co pozwoliło zebranych na udzielenie absolutorium ustępującym władzom, a tym samym na przystąpienie do wyboru nowego kierownictwa związku. Poprzedziła je dyskusja na bardzo istotny temat: co zmienić, co poprawić, a co dodać, aby pracę Najwyższego Kolegium uczynić możliwie najefektywniejszą tak, żeby jednocześnie przełożyło się to na wzmocnienie funkcjonowania poszczególnych gmin wyznaniowych.

Wiąże się to również z kreowaniem wizerunku Muzułmańskiego Związku Religijnego w szerszym wymiarze: w świadomości społecznej i w mediach. Swym działaniem, reagowaniem na istotne wydarzenia na świecie i w kraju, postawą swoich członków, MZR przyczynia się bowiem do powstawania opinii nie tylko o polskich muzułmanach, ale i o muzułmanach oraz islamie w ogóle. Dlatego tak wiele uwagi delegaci XVI Wszechpolskiego Kongresu poświęcili sprawie uczciwości w intencjach i działaniu, solidnemu rozliczaniu z przedsięwzięć oraz nieangażowaniu się w wątpliwe zamierzenia. Tak przecież nakazuje Koran i Sunna. Mówili o tym m.in. Stefan Korycki z Bohonik, Stefan Chazbijewicz z Bydgoszczy, Maciej Jakubowski z Gdańska, Robert Ziemiński z Warszawy i Stefan

(Przeniesiono na str. 18)

OWOCNE OBRADY

(Przeniesiono ze str. 17)

Assanowicz z Warszawy.

Potwierdzono, że głową Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej jest mufti Tomasz Miśkiewicz, jako przewodniczący Najwyższego Kolegium. Przyjęto jednakże 5-letnią kadencyjność w sprawowaniu tego stanowiska. Mufti wyraził gotowość poddania się weryfikacji, co zebrani uznali zgodnie za niekonieczne. Natomiast w efekcie przeprowadzonych wyborów, do Najwyższego Kolegium MZR powołani zostali: Rozalia Bogdanowicz, sekretarz, Mierjema Chalecka-Giembicka, skarbnik, Maciej Jakubowski, członek, Stefan Jasiński, członek, Adam Świerblewski,

członek, Musa Czachorowski, członek.

Jako zastępcy członków Najwyższego Kolegium: Emir Popławski, Elżbieta Aj-sza Shah, Robert Ziemiński.

Do Głównej Komisji Rewizyjnej wybrani zostali: Omar Asanowicz, przewodniczący, Rozalia Smajkiewicz, sekretarz, Halina Szahidewicz, członek, Fatima Pilawska, członek, Józef Konopacki, członek.

W porze popołudniowej obrady 2 sesji kongresu trwały z niezmiennym zaangażowaniem. Poruszano wiele rozmaitych kwestii organizacyjnych, mówiono m.in. o bieżącej pracy poszczególnych gmin wyznaniowych oraz współdziałaniu z innymi organizacjami religijnymi i społecz-

ny. Zaprezentowane zostały projekty sztandaru, flagi i oznaki Muzułmańskiego Związku Religijnego. Uznano, iż pożytecznym będzie powołanie pod egidą MZR Związku Kulturalno-Oświatowego Tatarów Polskich.

I taka była ta 2 sesja XVI Zwyczajnego Wszechpolskiego Kongresu Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej: gorąca, długa i owocna. Wykazała, że środowisko polskich muzułmanów jest skonsolidowane, posiada konkretne cele i ma siły oraz chęci do ich urzeczywistnienia. Pozostaje zatem życzyć wszelkiej pomyślności w działaniu – bi-smi llahi ar-rahmani r-rahim - muftiemu, nowo wybranemu składowi Najwyższego Kolegium i wszystkim członkom MZR.

Odznaczenia dla zasłużonych

MUSA CZACHOROWSKI

1 lipca 2007 roku w gdańskim meczecie przy ulicy Abrahama miała miejsce miła i podniosła uroczystość. Tego to właśnie dnia, działacze tamtejszej muzułmańskiej gminy wyznaniowej – w uznaniu za zasługi w działalności na rzecz lokalnej społeczności - uhonorowani zostali wysokimi odznaczeniami państwowymi. Było to niejako uwieńczenie 80. rocznicy powstania Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, 45-lecia Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku oraz 15. rocznicy zbudowania meczetu: docenienie polskich muzułmanów przez najwyższe władze państwowe. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele lokalnych władz: dyrektor Biura Prezydenta Miasta Gdańska **Andrzej Trojanowski**, rzecznik prasowy Wojewody Pomorskiego **Beata Butwicka** oraz **Tomasz Gałązka**, pełnomocnik Wojewody Pomorskiego ds. mniejszości narodowych. W obecności licznych gości m.in. z Gdańska, Warszawy, Białegostoku i Wrocławia, a także z Litwy i Turcji, w imieniu Prezydenta RP Wojewoda Pomorski **Piotr Karczewski** odznaczył:

Złotym Krzyżem Zasługi

- **Dżemilę Smajkiewicz-Murman**, znaną działaczkę muzułmańską, wywodzącą się z

rodziny wileńskiego imama, mającą swój znaczny udział w powstaniu gdańskiego meczetu, inicjatorkę wielu cennych przedsięwzięć służących rozwojowi tatarskiej wspólnoty, uczestniczkę dialo-

gu międzyreligijnego, była długoletnią przewodniczącą Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku, cenioną lekarke, osobę wielkiego serca;

- **Macieja Musę Konopackiego**, zasłużonego członka gdańskiej gminy wyznaniowej,

wieloletniego orędownika porozumienia i współdziałania międzywyznaniowego i międzykulturowego, publicystę, prekursora kontaktów muzułmańskochrześcijańskich, organizatora licznych przedsięwzięć kulturalno-edukacyjnych, poszukiwacza islamskich pamiątek w społeczności tatarskiej, człowieka o wielkiej wiedzy, otwartego i dobrego;

- **Omarę Asanowiczą**, od lat zaangażowanego w codzienną działalność Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku, członka zespołu budowniczych gdańskiego meczetu, aktywnie udzielającego się w pracy Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, skromnego, darzonego ogólnym szacunkiem;

- **Al Raszydę Milkamanowiczą**, długoletniego, zasłużonego działacza gminy muzułmańskiej w Gdańsku, byłego członka Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej ds. Wschodu, budowniczego gdańskiego meczetu i jego zarządcę ds. technicznych, człowieka, na którego zawsze można liczyć.

Srebrnym Krzyżem Zasługi

- **Helenę Szabanowicz**, aktywną działaczkę Muzułmańskiej Gminy Wy-

znaniowej w Gdańsku, byłego członka najwyższych władz Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, nauczycielkę religii, inicjatorkę wielu wartościowych działań na rzecz porozumienia międzyreligijnego i społecznego, organizatorkę zajęć edukacyjnych dla młodzieży szkolnej Gdańska i Pomorza.

Uroczystość była ponadto okazją do wręczenia przez przewodniczącą Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku **Tamarę Szabanowicz** wiązanek kwiatów **Tamarze Jakubowskiej**, **Ajszy Szabanowicz**, **Dżemili Krynickiej** i **Aleksandrowi Muchli** wraz ze słowami gorącego podziękowania za ofiarę, wieloletnią pracę w gdańskiej gminie wyznaniowej, **Alemu Radeckiemu** – byłemu wieloletniemu zasłużonemu członkowi i przewodniczącemu Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP, a także **Aleksandrze Koryckiej** za wspomaganie gminy oraz propagowanie wartości muzułmańskich na terenie Elbląga.

W dalszej części niedzielnego spotkania, toczyły się rozmowy przy kawie, herbacie oraz wspaniałym cieście (szarlotka i makowiec – zaprawdę najwyższej jakości!), dziele **Tamary Szabanowicz**. Zakończyła je zaś wspólna modlitwa.

W imieniu Rady Centralnej Związku Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej gratulujemy serdecznie wszystkim wyróżnionym, będącym godnymi przedstawicielami naszej społeczności.

Iš Tatarstano kalendoriaus

Tolimi artimi giminaičiai

Ерактагы
якын
кардәшләр

ГАЛИМ
СИТДЫКОВ
(Литва)

ПӘНЖЕШӘМБЕ 2002

Казан	Уфа
К.баты	6.49 8.21
К.бата	18.14 19.48
Кан. ол.	11.25 11.27

3

29 сентябрьдән айның
сәнгә чиреге

Калка	1.28 3.04
Бата	17.50 19.18

ОКТАБРЬ (Рәждәб аеның
26 нчы көне)

ОСЛАН ЕГЕТЕ КАУНАСТА

Язымыш кая гына илтеп житкермәсен, үз милләтен онытмаган татар кешесенә сокланасын. Литва Республикасы Каунас шәһәрәндә яшәп хезмәт итүче Галим Галләм улы Ситдыйковның да туган төбәге — Татарстанның Югары Ослан районы. Галим әфәнде мәктәптә укыганда ук аларның гаиләсе Украинаның Донецк каласына күчеп килә. 1967 елда биредә укуын тәмамлап, Галим шахтада эшли, соңрак югары хәрби-сәяси училище тәмамлый һәм һава-десант гаскәрләрендә офицер булып хезмәт итә. Саламәтлеге какшау сәбәпле, хәрби хезмәттән азат ителә. 1984 елда Вильнюс дәүләт университетының тарих факультетын тәмамлый һәм сәяси эшләрдә эшли, газета-журналлар белән дә хезмәт-тәшлек итә. 1991 елда Мәскәүдә фәлсәфи фәннәр буенча кандидатлык диссертациясе яклый. Ул — берничә китап, фәнни ма-каләләр авторы. 1995 елдан — Литва та-тарлары жәмгыятең «Летувос тоторай» (литва татарлары) газетасы баш мөхәррире Г.Ситдыйков, «Татар-информ» мәгълүмат агентлыгы хәбәрчесе буларак, Татарстан белән элемтәсен өзми.

Әлфия САФИНА

Tėvynainis is Oslano Kaune

Vertas susižavėjimo totorius, kuris neužmiršta savo šaknų, kad ir kur nublokštų jį likimas. Galimas Sitdykovas, gyvenantis ir dirbantis Lietuvos Respublikoje, Kaune, gimė Tatarstano Jugary Oslan rajone. Galimas dar buvo moksleivis, kai jo šeima persikėlė į Ukrainos miestą Donecką. Čia pabaigęs mokyklą, dirbo šachtoje, vėliau baigė Aukštąją karinę politinę mokyklą, tarnavo karininku Oro desanto daliniuose. Dėl sveikatos problemų išėjo iš tarnybos. 1984 m. baigė Vilniaus universiteto Istorijos fakultetą, dirbo politinį darbą, bendradarbiavo su laikraščiais ir žurnalais. 1991 m. Maskvoje apgynė filosofijos mokslų kandidato disertaciją. Galimas – kelių knygų ir mokslinių straipsnių autorius. Nuo 1995 m. Galimas Sitdykovas yra Lietuvos totorių bendruomenės laikraščio „Lietuvos totoriai“ vyriausiasis redaktorius. Būdamas informacinės agentūros „Tatar-inform“ korespondentas, jis palai-ko ryšį su Tatarstanu.

Elfijs Safina

Kauno totorių bendruomenės taryboje...

Išrinkus naują Kauno apskrities totorių bendruomenės aktyvą, jos tarybą, pasiskirstyta pareigomis: pirminkas – Kęstutis Šafranavičius, pirmininko pavaduotojas – Gediminas Liubinskas, atsakingoji sekretorė – Lilija Asanavičienė, išdininkas-buhalteris – Jonas Ridzvanavičius (jaunesnysis). Už darbą su jaunimu ir renginių organizavimą atsakingas Danielius Dzenajavičius, už renginių organizavimą ir ūkinę veiklą atsakingas Radikas Mažitovas.

Buhalterijos dokumentai ir revizijos aktai perduoti buhalteriu Jonui Ridzvanavičiui (jaunesniajam), nutarta atlikti bendruomenės narių surašymą, patvirtintas bendruomenės nario statusas ir narių metinis mokestis (dirban- tiems – 30 Lt, pensininkams – 10 Lt, vaikams – 1 Lt per metus). Nutarta įkurti bendruomenės internetinę svetainę. Susipažinta su LTBS 2007 metų darbo planu, lapkričio 16 d. ketinama surengti Kauno totorių bendruomenės vakaronę.

Nutarta tarybos posėdžius rengti ne rečiau kaip kartą per mėnesį.

„LT“ informacija

Sveikinimai

Mieloji Tamara Jakubauskiene,

*Pusė amžiaus – vidudienis šiltas,
Pusė amžiaus – pats jausmo gilumas.
Pusė amžiaus – dar noris pakilti
Į svajonių žvaigždėtąjį rūmą...*

*Su 50-mečio jubiliejumi nuoširdžiai
Tave sveikina sūnūs, mama, sesuo ir
brolis su šeimomis, draugai Algirdas ir
Stasė.*

*Mieloji Tamara!
Nuoširdžiai sveikinam
su jubiliejumi.*

*Tegul garbingas jubiliejus
Naujų jėgų širdy pasės.
Ir pakylės lyg laisvas vėjas,
ieškot gyvenimo žvaigždės!*

*Marija Jablonskienė,
Rožytė ir Galimas Sitdykovai*

*Romai ir Jurgita,
Būkit laimingi, žengdami į ateitį,
Būkit laimingi, prisimindami praeitį,
Būkit laimingi draugų būry,
Būkit laimingi gyvenimo kely...*

*Romą Chalecką ir Jurgitą
Lenartavičiūtę, sukūrus šeimą,
sveikina Varėnos totorių bendrija.*

*Sveikiname Rozaliją Ščiuckąją
su gražiu 50-ties metų jubiliejumi!
Linkime dar daug gražių dienų,
geros sveikatos, skanių šimtalapių
pyragų!*

*Ateina jubiliejai, nors nelaukiami,
Juos atneša greitai laiko žirgai,
O dienos bėga, vis į tolį šaukia,
ir nesustoja, nors labai prašai.*

Teta Raisa su gimine.

*Nuoširdžiai sveikiname
Rimą Ščiucką su 50-ties metų jubi-
lijumi. Linkime sveikatos, energijos ir
šeimyninės laimės!*

*Lietuvos totorių bendruomenių
sąjunga*

*Širdingai sveikiname
Ziną Šagunevičienę su 55-uoju
gimtadieniu. Linkime geros sveika-
tos ir jaukaus namų židinio!*

*Lietuvos totorių bendruomenių
sąjunga*

JOKŪBO DZIENAJEVIČIAUS DIENORAŠTIS

(*Tęsinys, pradžia 2006 m. Nr. 11–12 (99–100), 2007 m. Nr. 1–2 (101–102), Nr. 3–4 (103–104)*)

Mažai kas pirkto šias žąsis. Atiduodavo ir talonus, ir sumą, priklausančią už žąsis, bet žąsų neimdavo. Taip ir aš gavau nemokamai iš mūsų mokytojų Glinškų talonų žąsims pirkti.

Visai kitaip gyveno tarnautojai. Pavyzdžiui, kaimo pradinės mokyklos mokytojas gaudavo 400 litų mėnesinį atlyginimą, dar ir nemokamą butą, jo apkūrenimą ir apšvietimą. Tokį pat atlyginimą gaudavo pašto viršininkai. Jiems nemokamai dar išduodavo uniforminius rūbus. Tai sudarė žemės ūkio darbininko metinį atlyginimą, kurį mokėdavo ūkininkai tik labai pagarsėjusiam samdiniui. Laiškininkas gaudavo po 120 litų atlyginimo per mėnesį, o išdirbęs trejus metus – dar 20 litų priedą. Be to, gaudavo nemokamai uniformą: uniforminį kostiumą kasmet, milinę ir kepurę – kas dvejus metus, pusbačiams – po 15 litų kasmet.

Per mėnesį jis galėdavo apsirengti išieginiais rūbais – vidutinišką vilnonį kostiumą už 75 litus, chrominius batus už 25 litus – ir nešioti kelerius metus. Maitinantis valgykloje ar kurioje nors šeimoje, maistas jam kainuodavo 30 litų per mėnesį. Viengungis laiškininkas galėjo kas mėnesį sutaupyti po 100 litų. Tuo labiau kad laiškus jis išnešiodavo tik miestelyje ir gaudavo dar papildomų pajamų: miestelio žydėliai savo švenčių metu visada duodavo laiškininkui po 20–50 centų arba litą už atneštą laikraštį ar laišką, o už telegramą ir daugiau.

Kai pradėjau važinėti su daržovėmis į Kauną, jo gatvėmis kursavo arklinis tramvajus, vadinamas „konke“. Vagoną bėgiais traukdavo arklys. O nuo Alekso-

to tilto iki Šančių kursavo siaurojo geležinkelio traukinukas. Vėliau pradėjo kursuoti keleviniai autobusai. Jais veždavome ankstyvas daržoves, mokėdami po vieną litą už save ir tiek pat už maišą daržovių.

Totoriai, augindami daržoves ir parduodami jas Kaune arba Alytuje, gyveno geriau už aplinkinius lietuvius. Būdavo, išlaikę morkas iki pavasario, paimdavo iki 40 litų už lietuvišką centnerį (50 kg) morkų. Bet būdavo, jog už centnerį gaudavo tik vieną litą. Vienkinkiu vežimu nuveža 8 centnerius ir gauna už juos 8 litus. O kelionėje į Kauną ir atgal sugaišta pusantros paros, susidėvi ratų aplankai, arklio pasagos, reikia pavalgyti, ir nieko nebelieka iš tos kelionės, o kartais patiriama ir nuostoliai, neskaitytą įdėto į daržovių auginimą darbo.

1939–1941 metais įvykiai vystėsi greitai ir grėsmingai. Į Lietuvą buvo įvesta tarybinė kariuomenė. Ji bazavosi ir Alytaus kareivinėse. Kareivinės buvo plečiamos, pasienyje statomi įtvirtinimai. Neįprasta buvo tarybinių karių apranga – pilkos milinės, kepurės su smaigaliais, be antpečių. Karininkus galima buvo atpažinti tik iš atitinkamo skaičiaus kaladėlių švarko ar milinės atlake. Alytaus parduotuvėse tuo metu dar buvo pakankamai užsienietiškos

1929 m. Jokūbas Dzienajevičius, Senuta ir Adomas Kerevičius-Kerentis – pasakėčių kūrėjas, visi trys žurnalo „Žvaigždutė“ bendradarbiai – Butrimonyse

medžiagos, tinkančios karinei aprangai, ir tarybiniai karininkai užplūdo audinių parduotuves. Mačiau, kaip jie pirkto po 50 metrų medžiagos. Alytuje rusai atidarė „Vojentorgo“ parduotuvę. Buvau į ją nuėjęs dėl įdomumo nusipirkti tarybinių saldinių. Ši parduotuvė savo prekių asortimentu atrodė kukliai palyginti su mūsų parduotuvėmis. Skyrėsi ir moterų apranga. Tradicinis galvos apdangalas – beretė, kuklios suknelės... Pamatai turguje būrelį moterų su beretėmis ir žinai, kad tai tarybinių karininkų žmonos. Dažnai į turgų jos ateidavo su margais naktiniais chalatais. Daugiau susidomėjimo kėlė vikšriniai traktoriai, kurių Lietuvoje nebuvo. Man iki šiol teko matyti tik vieną kartą Suvalkijos laukuose ratinį traktoriuką – amerikietišką „Fordsoną“. Tik šis vikšrinis keldavo didelį triukšmą, važiuodamas miesto grindiniui.

Apie tai, kad Smetona pabėgo į Vokietiją, sužinojome tik iš laikraščių. Laikraščiai buvo neįprasti, su šūkais, naujais tekstais. Viename laikraštyje buvo išspausdinta karikatūra – Antanas Smetona, pasiraitojęs kelnes, paėmęs už rankos savo Zosę su pakeltu sijonu, brenda per upelį į Vokietiją. Buvo rašyta apie naujos vyriausybės sudarymą, spausdinamos iš kalėjimų paleistų politinių kalinių nuotraukos, rašoma apie profsajungų atgaivinimą, komunistų partijos legalizavimą, apie darbo žmonių mitingus ir kt. Toks mitingas įvyko ir Butrimonyse. Žmonių prisirinko pilna tuometinė turgaus aikštė. Į mitingo dalyvius kalbėta iš policijos nuovados balkono antrame aukšte. Apie ką kalbėta – neprisimenu. Įstrigo tik vienas epizodas – tai Pupų dėdės ir jo Marcellukės pasirodymas. Tai buvo rašytojas Akiras Biržys. Jį šiek

Merkinėje ant Nemuno. Jokūbas viduryje. Dešinėje – Aleksandras Gembickas, sušaudytas vokiečių 1941 m.

ties pažinojau. Jis rašė monografijas apie tuometinės Lietuvos apskritis ir, ruošdamas monografiją apie Alytaus apskritį, lankėsi Raižiuose, buvo užėjęs pas mane, išklausinėjo apie apskrityje gyvenančius totorius, jų gyvenimą, papročius ir tai aprašė monografijoje. Jis spėjo išspausdinti tik dvi monografijas – apie Alytaus apskritį ir Biržų apskritį. Gaila, bet monografijos apie Alytaus apskritį nesugebėjau išsaugoti. Beje, Biržys kritikuodavo kiekvieną valdžią ir už kiekvieną kritiką sėdėdavo kalėjime. Po minėto mitingo dar kartą girdėjau Biržio pasirodymą Butrimonyse hitlerinės okupacijos metu, kur jis šmaikščiai išjuokė baltaraiščius, prisigrobčius iš žydų auksinių šaukštų, šakučių ir pan. Dar kartą Pupų dėdę girdėjau 1946 m. rudenį Varėnoje, kur jis išjuokė spekuliantus, besipuošiančius lapių kailiais.

1940 m. gruodžio 1 d. pradėjau dirbti Butrimonių skyriaus laiškinių. Pašto agentūros skyriaus vedėja Raižiuose laikinai paskyrė mano žmoną, o aš pėsčias eidavau 5 km į darbą iš Raižių į Butrimonis, nešiodavau po miestelį laiškus ir žurnalus. Tuo metu pašte už paslaugas imdavo litais ir centais, o gražą išduodavome rubliais ir kapeikomis. Per dieną prisirinkdavo iki dviejų maišų litų, todėl dažnai tekdavo lydėti paštą autobusu į Kauną.

Alytaus ryšių kontoros viršininku buvo paskirtas totorius Mikas Milkamanavičius, ryšininkų dinastijos atstovas. Jo nurodymu aš 1941 m. balandžio 10 d. buvau perkeltas į Jiezną ryšių skyriaus viršininku. Savo žinioje aš turėjau du laiškinius ir telefonistę, nes Jieznas turėjo 5 telefono kanalus su Alytumi, Prienais, Stakliškėmis, Butrimonimis ir Kruoniu. Buvo pašte dar vienas darbuotojas – ryšių linijų monteris Antanas Škarnulis, į darbą važinėdavęs

iš Alytaus.

Su šeima persikėliau iš Raižių į buvusio Jieznos pašto viršininko Žilionio butą pašto patalpose.

Buvo giedros 1941 metų išvakarės iš birželio 21 į birželio 22-ąją, iš šeštadienio į sekmadienį. Mums buvo liepta budėti prie telefono per naktį. Aš tą naktį ramiai miegojau, tik paryčiais sapnavau lėktuvų ūžesį. Bet tai buvo ne sapnas, o tikrovė. Apie 6 val. ryto iš Alytaus dviračiu atskubėjo ryšių monteris A. Škarnulis ir sušuko:

-Viršininke, kelkis! Karas!

Jis papasakojo, kad vokiečių lėktuvai subombardavo Alytuje kareivines, paštą, rajkoopsajungos pastatą. Matė gatvėje užmuštą.

Laiškininkai ir telefonistė išbėgiojo į namus. Man pasisekė susisiekti telefonu su Raižiais ir paprašyti Motiejaus Makavecko, kad atvažiuotų paimti šeimos pas save.

Ir štai pirmąją karo dieną virš miestelio pasirodė vokiečių lėktuvai. Jų pasitikti iš netolimo aerodromo pakilo rusų lėktuvai. Aš pasislėpiau pašto rūsyje, bet greit išlindau. „O jeigu mes bomba ant pašto, tai mane rūsyje ir palaidos“, – pagalvojau ir prisiglaudžiau pašto kampe. Per langą buvo matyti, kaip krito numuštas rusų lėktuvas.

Vokiečių lėktuvai skraidė išilgai Alytaus-Prienų ir Alytaus-Kruonio plento. Jie mėtė nedideles fugasines bombas su sparneliais ant telefono linijų, ant važiuojančių plentu mašinų. Didelės žalos jos nepadarydavo – nutraukydavo telefono vielas, sudaužydavo automašinos stiklą. Tačiau nesprogusios bombelės nukrisdavo į bręstančius javus ir pievas. Jau praūžus frontui žmonės išėjo pjauti rugių, šienauti pievų, užkliudydavo dalge bombą, ir ši sprogdavo.

Po šio antskrydžio mudu su ryšių

1943 m. Prie Butrimonių pašto. Jokūbas – iš dešinės pirmas.

monteriu Škarnuliu nutarėme pabandyti atstatyti telefono ryšį. Išėjome į plentą ir pamatėme sudaužytas mašinas, sutrauktas vielas. Škarnulis ima vielos galą, lipa ant telefono stulpo, o čia atskrenda lėktuvas ir beria šoviniai iš kulkosvaidžio. Antanas Škarnulis krenta nuo stulpo, aš guluoši ant žemės.

Pamatėme, jog mūsų darbas betikslis, ir grįžome į miestelį. Vis dėlto mums pavyko atstatyti laikiną telefono ryšį su Prienais, iš kur pranešė, kad subombarduotas ir sugriautas tiltas per Nemuną ties Prienais. Miestelis ištuštėjo, gyventojai pasitraukė į miškus. Mudu su Škarnuliu nuvykome anapus ežero, sugulėme po riešutynų ir gluosnių krūmais. Štai skrenda vokiečių lėktuvų virtinė nuo Alytaus pusės Žiežmarių link. Girdėti sprogimai – mėto bombas ant Žiežmarių geležinkelio stoties. Lėktuvai grįžta atgal, suka ratą po rato virš Jieznos ir ežero. Skrenda žemai, skatumoju skridimu, net rugiai gula, kur mes tupime palaukėje po krūmais, ir kalena iš kulkosvaidžių.

Mes sėdame ant dviračių ir važiuojame į Raižius – iki jų tik 20 minučių. Pavažiavome vos 6-8 km iki Greikonių kaimo ir pirmą kartą pamatėme savo akimis vokiečių kareivius. Ant upelio tilto stovi nedidelis tankas. Juodomis uniformomis kelio pakraštyje sėdi tankistai. Nulipome nuo dviračių. Aš, kiek mokėdamas, klausiu vokiškai, ar galima toliau važiuoti. Jie mosteli ranka ir taria:

- Fahren, fahren, - nieko mudviejų neklausdami.

Nekliudomi važiuavome iki Butrimonių. Bet vieškeliu Punia-Butrimonys, prie kurio gyvena mano teta Marija Milkamanavičienė, važiuoti buvo nelengva. Nepertraukiamu srautu juo važiavo mašinos su vokiečių kareiviais,

(Nukelta į 26-ą psl.)

1932 m. Išsiliejęs Nemunas ties Merkine pavasarį ir žvejų artelė su Gembickais

JOKŪBO DZIENAJEVIČIAUS DIENORAŠTIS

(Atkelta iš 25-o psl.)

karo technika, judančia Vilniaus link.

Gal 15 minučių laukėme, kol pasisėkė perbėgti kelią pro šio judančio srauto properšą. Pas tetą atsigerėme pieno. Pailsėjome ir patraukėme į Raižius. Važiuojome keliuku tarp žydų ir katalikų kapinių. Jau pravažiuojome Picketką (Trakininkų kaimo pradžia), pavijome pirmuosius baltaraiščius iš kaimyninio Raubonių kaimo. Tai buvo mano kaimynai Balynas, Keblikas ir kiti. Jie papasakojo apie pirmą žydų auką – beprotį Šimelį, kurį nušovė vokiečiai, kai tas pasipainiojo jiems po kojomis. Tai buvo įdomus beprotis. Vaikščiojo jis po kaimus, pasakojo įdomias istorijas, prašė centų, už tai pašokdavo. Dažnai jis užeidavo pas mane, gaudavo centą be šokio ar dainos, ir todėl gerbdavo mane.

Raižiuose aš išbuva viena ar dvi dienas, paskui nuvažiuoju į Jiezną pažiūrėti, kaip pašto reikalai. Jiezne sutikau turčių Mikalią, Smetonos laikais turėjusį daug žemės, vandeninį malūną ant Verknės upės ir garinį malūną miestelyje bei krautuvę. Jis žadėjo man pagalbą, jei reikės, nes mokąs vokiškai. Vėliau jis atnešė man iš žydų atimtą radijo aparatą.

Pašto patalpose radau lauko telefono stotį su didele aparatūra ir nutįsusių į įvairias puses telefono kabelio tinklu.

Į mano pasisveikinimą „Guten tag“ pasigirdo klausimas:

- Du bist Fiurhrer dieses Post? (Ar tu vadovauji paštui?)

Giminių grupė – mama, teta, seserys, jų vyrai ir vaikai, Raižiuose 1933 m.

Raižių imamo sūnus Balys Chaleckas (dešinėje) su draugu

Man patvirtinus tai galvos linktelėjimu, liepė atidaryti seifą, paėmė ten esantį pistoletą (tada ryšių skyriuose buvo leidžiama laikyti ginklą), o paskui liepė atiduoti pinigus ir pašto ženklus. Aš paprašiau parašo apie pinigų ir pašto ženklų paėmimą. Tada man pasakė:

- Gehen in Komendanture! (Eik į komendantūrą!)

Komendantūroje apžiūrėjo atneštas vertybes ir paprašė po kelis visų rūšių pašto ženklus ir vienakapeikių monetų. Kai pabėriau ant stalo saują kapeikų, išgirdau šūksnį:

- Wie Gold! (Kaip auksas).

Kapeikos buvo išstvarstytos kaipmat.

Visa kita liepė nunešti atgal į seifą, raktą paimti su savimi. Po trijų dienų liepė ateiti pradėti darbą.

Kelionė atgal į Raižius buvo su nuotykiiais. Neprivažiavęs Verknės upės, sutikau karių dviratininkų koloną. Vienam jų sugedo dviratis. Jis sulaukė manė ir įsakė:

- Los, los...

Nuo dviračio bagažinės paėmiau švarką, o mano dviratis atsidūrė vokiečių rankose. Tai buvo vokiečių gamybos dviratis „Brenabor“ su spalvotais rėmais. Jį nupirkau prieš metus Alytuje išsimokėtinai. Taigi sudie, mano mechanizuota susisiekimo priemonė.

Likusį kelią ėjau pėsčias. Štai netoli plento ant aukštumėlės numuštas rusų lėktuvas, o paplentėje, nepriejus Vėžionių miško – trys vokiečių kapai su mediniais kryžiais ir užmautais ant jų geležiniais šalmais.

Trečią dieną po to į Jiezną išpėsčiavome abu su žmona. Šį kartą pašto patalpos buvo paverstos mėsos

sandėliu. Ant grindų gulėjo virtinės paskerstų ir pusiau perpjautų bekonų. Užėjome į savo butą, kur šeimininkavo vokiečių kareiviai – kepė kiaušiniene, skutosi. Teko apsinakvoti pas Krivicą, buvusį Smetonos laikų policininką, o dabar mūsų pašto vežiką.

Kitą dieną pašto patalpas palaisvino. Viskas buvo sujaukta, bet nieko nepaimta, išskyrus mano pašto ženklų albumą. Dingo ir mano buvusios parduotuvės likučiai – įvairi galanterija, sukrauta į dėžę ant namų aukšto. Greičiausiai juos pagrobė miestelio gyventojai. Tiesa, kambaryje radau nukabintą ir numestą ant grindų veidu žemyn Lenino portretą ir pusiau perplėštą šilkinę raudonąją vėliavą. Iš tos vėliavos žmona pasiuvo suknelę mažajai Sonytei (jai tada ėjo treti metai). Sonia mėgdavo dažnai nubėgti pas kaimynus Ačus, kurie ją mylėjo, vaišino, lepino. Nubėgdavo ir toliau per miestelio turgaus aikštę. Pasigendi mergaitės, išėini ieškoti ir matai tolumoje beplasnojantį raudoną kamuoliuką...

Vėl prasidėjo darbas... Jiezne dirbau tik du mėnesius, nes kaimyninio Stakliškių pašto viršininkas Valaitis įsigėdė pasikeisti – jis norėjo dirbti Jiezne, o man pasiūlė dirbti Stakliškėse. Kadangi aš geruoju nesutikau, Valaitis per aukštesnius organus pasiekė, kad jis buvo paskirtas Jiezno pašto viršininku, o mane kėlė į Stakliškes. Į savo vietą norėjo grįžti ir buvęs Jiezno skyriaus viršininkas Žilionis. Mes abudu nuvažiuojome ieškoti teisybės į Alytaus ryšių kontorą. Pakeliui ties Karvelninkais pavijome varomą į Alytų didžiulę belaisvių koloną. Daugelis prašė duoti

parūkyti. Mečiau vienam cigarečių pakelį ir vos negavau buože per galvą nuo variusio koloną vokiečio. Alytuje nieko nelaimėjom. Ten, ryšių kontoroje, jau buvo grįžęs senasis smetoninis viršininkas Petrauskas ar Petravičius. Jis pareiškė, jog nieko negalys spręsti. Nuvykome į paštų valdybą Kaune pakleiviniu autobusu, kuris buvo varomas ne benzinu, o dujomis, gaunamomis iš kūrenamų beržinių pliauskų specialiai pritaisytoje prie mašinos krosnyje. Kaune irgi nieko nelaimėjome.

Ar vykti į Stakliškes? Ilgai galvojau. Juk gyventi reikia. Tada jau vėl turėjau dviratį. Padovanojo jį man pusbroliis Silvestras Dzienajevičius, kai nuvažiavau pas jį į svečius. Tai buvo gerokai pavažinėtas lenkiškas dviratis su plačiomis padangomis, lengvai važiuojantis ir per smėlį, gana spartus. Jis dar ilgai man tarnavo, nors teko vieną kartą ir slėpti, kad neatimtum. Taigi nuvažiavau dviračiu į Stakliškes. Viršininko Žukauskoneradau, pabudėjau per dieną prie telefono komutatoriaus.

Tuo metu buvęs mano Butrimonių pašto viršininkas Kazys Monkevičius pasiūlė man dirbti antrinių žaliavų paruošų punkto vedėju. Apsigyvenau name Vilniaus gatvėje. Jo kieme buvo didelis dviaukštis pastatas, paverstas sandėliu. Jame buvo sukrauta daug pakulinių ryšulių, kieme buvo krūvos metalo laužo. Tame name aš ir apsigyvenau. Žaliavos niekas nevežė, bet atlyginimą gaudavau. Tuo laiku miestelyje dar buvo likęs vienas nesušaudytas žydas, paliktas nurodyti valdžiai, kur paslėpti miestelio žydų turtai. Jis buvo vieną kartą užėjęs pas mane ir pasakė, kad aš gavau gerą butą. Tai buvo tam tikra užuomina, kad reikia ieškoti užslėptų daiktų. „Savo“ kieme radau užkastą indų komplektą, keletą porų avalynės, geležies ratų aplankams, pusę

Raižių saviveiklininkai su mokytoju, 1933 m.

statinės žibalo. Tai buvo šokia tokia paspirtis tais sunkiais laikais. Po kurio laiko aš dirbau Butrimonių pašto telefonistu. Po naktinio budėjimo miegojau, o mama kepė duoną. Užkrosnyje buvo sukrauti žabai. Žarija nukrito po žabais, tie užsidegė, nuo jų įsiliepsnojo gontinis stogas. Per miegus išgirdau:

- Kelkis, Jokūbai, degam!

Iš išgaščio pašokau ir nežinojau, ką daryti. Visų pirma palindau po lova ir griebiau batelius, o ne padėjau nešti iš degančio namo stambesnius daiktus. Laimė, miestelio ugniagesių komanda spėjo išnešti laukan visus daiktus ir užgesinti gaisrą. Mūsų šeimą perkėlė į kitą, dar didesnę namą toje pačioje Vilniaus gatvėje.

Prie turgaus aikštės buvo turtingo žydo Volpianskio mūrinis namas. Jis valdė 18 ha žemės ūkį prie pat vieškelio, supirkinėjo iš ūkininkų grūdus, turėjo didelę įvairių prekių parduotuvę. Volpianskis paprašė pašto viršininką

Monkevičių priglauti jo gausų namų turtą. O Monkevičius išsiprašė iš valdžios, kad jam atiduotų Volpianskio ūkį. Jam valdyti reikėjo laiko ir triūso. Be to, Monkevičius negalėdavo padaryti pašto ataskaitos vokiškai. Aš jam padėdavau šias ataskaitas rašyti, taip pat parašyti ir kitus raštus.

Taigi Monkevičius nutarė mane oficialiai vėl įdarbinti pašte. Pasikvietė Alytaus ryšių kontoros viršininko pavaduotoją – vokiečių invalidą, pavaišino jį namie, ir nuo 1942 m. sausio 1 d. aš tapau Butrimonių pašto telefonistu ir Monkevičiaus „raštvėdžiu“.

Vokiškame pašte iki minimumo buvo sumažintas popierizmas. Vokiškojo pašto skyriaus atsiskaitymas buvo pailgos formos pusiau sulenktas lapelis (suvestinė), kuriame buvo surašomos visos dienos pašto atliktos operacijos – be jokių priedų, pateisinamųjų dokumentų.

Iš vokiečių okupuotų kraštų į Reichą išvažiuodavo ir savanorių. Tad siuntinių su maistu iš Lietuvos į Vokietiją buvo nemaža. Jie nebuvo antspauduojami. Užsiuvai maišelį, užrašei adresą, ir viskas. Ir siuntiniai nedingdavo, nes išaiškintas siuntinio dingimo arba jo turinio pagrobimo kaltininkas buvo griežtai baudžiamas – net iki mirties bausmės. Aš turėjau daug darbo, rašydamas ant siuntinių adresus ir užpildydamas siuntinių lydraščius, nes niekas kitas iš mūsų pašto darbuotojų to darbo nesiėmė. Už šias paslaugas gaudavau dovanų – tai keletą kiaušinių, tai sviesto ar lašinių gabalą.

(Bus daugiau)

Raižių totorių grupė 1935 m.

Mokslinė konferencija Vilniaus universitete

2007 m. rugsėjo 13-15 d. Vilniaus universitete vyks tarptautinė mokslinė konferencija, skirta *totorių ir karaimų įsikūrimo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėse 610-osioms metinėms* paminėti. Konferencijos atidarymas ir plenarinis posėdis vyks 2007 m. rugsėjo 13 d. 10 val. VU Centrinė rūmų Teatro salėje. Konferencijos organizatoriai: VU Istorijos fakulteto kultūrinių bendrijų studijų centras, Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga ir Lietuvos karaimų bendruomenė. Konferencijos rėmėjai: Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija prie LR Prezidento kanceliarijos, Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondas, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto departamentas.

Dvi tiurkų tautos – totoriai ir karaimai – šešis šimtus metų gyvena Lietuvoje. Kalbos ir etnogenozės požiūriu jos priklauso seniausioms tiurkų gentims – kipčiakams. Daugiausiai kipčiakų gyvena Vidurinėje Azijoje, Kinijoje, Kaukaze, Mongolijoje, Turkijoje ir kitur. Lietuvos totoriai ir karaimai yra labiausiai nuo savo bendrągenčių į Vakarus nutolę kipčiakų palikuonys. Jie atsidūrė čia 1397–1398 metais, kai Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas, kariaudamas su Aukso Orda, perkėlė į Lietuvą apie 380 karaimų šeimų ir kelis tūkstančius totorių karių. Abi šios tautos iki šiol yra išsaugojusios savo tautinę savimonę ir sudaro Lietuvos kultūros paveldo dalį.

Totorių ir karaimų praeities, kultūrinio palikimo ir gyvosios istorijos tyrinėjimai neturėjo apibrėžtos chronologijos. XIX a. problematika juose užėmė vietos tiek, kiek tą leido daryti nustatyti istorijos šaltiniai. Tik tarpukario metais matome abiejų tautų savotiško atgimimo bruožų. Suintensyvėja tyrimai: rašomi straipsniai, monografijos, leidžiami periodiniai leidiniai „Rocznik Tatarski“ ir „Myśl karaimska“. Naujas totoristikos ir karaimistikos studijų etapas sietinas su XX a. septintojo–devintojo dešimtmečių Lenkijos, Maskvos ir Minsko istorikų bei kalbininkų tyrinėjimais. Išjudinus turtingus Rytų kultūros klodus, pastaruoju metu imamas jų kryptingos analizės. 1997 metais totorių ir karaimų įsikūrimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (toliau tekste – LDK) 600-mečiui paminėti buvo skirta ir mokslinė konferencija.

LDK totorių palikuonims gyvenant trijose valstybėse (Lietuvoje, Lenkijoje ir Baltarusijoje), o karaimų – Lenkijoje ir Kryme, aktualu reguliariai rengti tarptautines konferencijas, kuriose būtų pristatomi įvairių sričių specialistų paskutiniu metu atliktų tyrinėjimų rezultatai. Susidomėjimas šia tema sparčiai auga, apie totorius ir karaimus rašo JAV, Švedijos, Šveicarijos tyrinėtojai. Proginės tarptautinės konferencijos organizavimas padeda apžvelgti ir pristatyti specialistams ir plačiajai visuomenei, kas yra padaryta per paskutinį dešimtmetį Lietuvoje ir kitose aukščiau minėtose valstybėse.

Konferencija turės ir praktinę dalį: jos metu veiks karaimų kalbos mokykla Trakuose. O planuojamos rugsėjo 15 d. ekskursijos Vilnius-Trakai-Kaunas-Raižiai metu konferencijos dalyviai, aplankydami Trakuose karaimų muziejų ir Varėnos rajone, Subartonių kaime, totorių etnokultūrinį buitines muziejų, galės betarpiškai susipažinti su totorių ir karaimų kultūriniu palikimu, pabendrauti su abiejų bendruomenių nariais, paragauti tradicinių tautinių patiekalų: totoriškų koldūnų, šimtalapio ir karaimiškų kibinų.

*Konferencijos organizacinio komiteto vardu
VU Filologijos fakulteto doc. dr. Galina Miškinienė*

Vyksta Kauno mečetės remontas

Vyriausybė iš Rezervo fondo 2007 m. balandžio mėn. skyrė 200 000 litų Kauno mečetės remontui – restauracijai. Remonto darbai pradėti 2007 m. birželio mėn. antroje pusėje. Darbų vykdytojas UAB “Eglė - 1”.

Nuotraukoje: atliekami Kauno mečetės remonto lauko darbai.

“LT” informacija

Mirus **Jokūbui Bairašauskui**, nuoširdžiai užjaučiame Makulavičių šeimą bei kitus artimuosius.
Alytaus apskrities totorių bendruomenė

Mirus **Rožytei Bagdanavičienei**, nuoširdžiai užjaučiame vyrą Juožą, sūnų Aliką, dukrą Liudą bei kitus artimuosius.
Alytaus apskrities totorių bendruomenė

Mirus **Stepui Bagdanavičiui**, nuoširdžiai užjaučiame žmoną Marytę, dukrą Vilę, sūnų Romą bei kitus artimuosius.
Alytaus apskrities totorių bendruomenė

Lietuvių totoriai

ISSN 1822–2072

Adresas:

R. Kalantos g. 10–17,

LT–52498 Kaunas

El. paštas: jonridz@ktu.lt

Autorių ir redakcijos nuomonės gali nesutapti.

Steigėjai: Romualdas Makaveckas, Galimas Sitdykovas, Adas Jakubauskas

Leidėjas: Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga

Vyriausiasis redaktorius: Galimas Sitdykovas ☎ (8 37) 76 08 16,
el. p. g.sitdykov@ubig.lt

Redaktorius: Adas Jakubauskas ☎ 8 682 72 328

Atsakingasis sekretorius: Jonas Ridzvanavičius ☎ (8 37) 73 68 02

Lietuvių kalbos redaktorė: Jūratė Čirūnaitė ☎ (8 37) 22 73 26

Vertėjai: Ernestas Jakubauskas ☎ 8 618 28 986

Tatjana Čachorovska ☎ 8 680 76 115

Spausdino: KTU spaustuvė, užsakymo Nr. 410. Tiražas – 800 egz.